TÜRKİYE İÇİN

DEVRİM

"İDAREİ MASLAHATÇILAR ESASLI DEVRİM YAPAMAZ.. GAZİ MUSTAFA KEMAL

Haftalık Gazete
Sayı : 21 - 10 Mart 1970 - 150 Kr.

Sahibi: Cemal Reşit Eyüboğlu — Genel Yayın Müdürü: Doğan Avcıoğlu — Yazı İşleri Müdürü: Uluç Gürkan.

İdare Yeri: Adakale Sok. 28/4 Yenişehir — Ankara Telefon : 12 72 00

Abone : Yıllık 70 TL. Altı aylık 35 TL. Üç aylık 17,5 TL. dir. (Yurt dışı ve uçak için ayrıca posta ücreti alınır.) İlân: Santimi 40 TL.

Ankara'da Murat Matbaasında dizilip tertip edilmiş. Hürriyet Matbaasında basılmıştır

Bıçak Üzerinde Duran Hükûmet

KALKINMA AÇISINDAN

DÜZEN DEĞİŞİKLİĞİ

doğan avcıoğlu

* 8.sayfada

Amerikadan Patrik ithali

Siyonizm gibi Helenizm de Emperyalizm aracıdır!

YAKOVAS SORUNUNUN İÇYÜZÜ

BAKIŞ

IKTIDAR KOLTUĞU BOŞ...

doğan avcıoğlu

Bütçesi reddedilip istifasını vermek zorunda kalan Demirel, Yeni Hükümet'ini kurarken, ya parti içinde, ya da ötekî partilerle bir koalisyona gitme durumundaydı. Öteki partilerle koalisyona yanaşmayan Demirel'in, parti içinde 41'leri de kapsayan bir uzlaşmaya gidemeseo bile en azından 72'lerin beyaz oy veren 26 lar kanadıyla bir anlaşmaya varması, yeni hükümette 26'lara yer vermesi gerekliydi.

Ne var ki, Demirel, «meb'us pazarı»nda «şaibeli» bir takım transferlere girişerek, eski kabinesiyle ayakta kalmayı denemiştir. 26'lara bütün söyleyebildiği «hele bir dargeçidi aşalım, ileride sızıerî düşüneceğ'm, görüşlerinizi dinleyeceğim» demek ten ibarettir.

Bu şartlarda yeni hükümet, Meclis oylamasında «dar geçit»i aşsa bile, her an sallantıda, çok zayıf bir hükümet olacaktır. İçte de, dışta da, Demirel Hükûmetinin her an yıkılması beklenecektir.

Sallantıdaki bir Hükümetin, antienflâsyonist istikrar po'itikasının gerektirdiği sert tedbirleri alabilmesi olanağı yok tur. Ekonomik durum kötüye gitmeye mahkûmdur.

Dışta ise tehlikeli bulutlar çoğalmaya başlamıştır. Orta Doğu'da İsrail saldırganlığını artırmakta, Sovyetler Birliği ve ABD tutumlarını sertleştirmektedirler Kıbrıs'ta bir patlama her an beklenmektedir. Yunan Cuntası. dostluk iddialarına rağmen, endişe verici teşebbüsler içindedir

Le Monde gazetesinin Rum muhabiri Constantinides. Lef koşe'den şunları yazmaktadır: **«Makarios Hükümetinin silâhlı gücü olan Milli Muhafız kuvveti, uzun süredenberi Atina'nın kontrolü altındadır. Bu kuvvetin bütün subayları Yunanlıdır. Milli Muhafız Genelkurmayı, doğrudan doğruya Yunan Genelkurmayına bağlıdır. Kıbrıs'taki «sportif» faaliyetler, bir Yunan komitesinin elindedir. Komitenin başında Yunan Ordusundan bir albay bulunmaktadır. Kıbrıs polisinin yeniden düzenlenmesi işinin, Atina'dan bir polis yetkilisine bırakılması düşünülmektedir.»**

Kıbrıs'ta, Yunan Cuntasının nüfuzu artmaktadır .Nüfuz artışı hemen her alanda görülmekte ve Kıbrıs demokratik cevrelerinde endişe yaratmaktadır.»

Milli Muhafız Kuvvetinin Yunanlı Generali Gerakinis, «gerektiği takdirde Enosis'in zorla gerçekleştirileceğini» açıklamıştır. Enosis amacıyla Adada teröre girişen Milli Cephe ve naltı örgütünün, tıpkı Grivas hareketi gibi, Atina'dan yönetildiği aşikârdır. Kıbrıs'ı Nato paravanası gerisinde Orta Doğu'da bir cephanelik hâline getirme çabasındaki Anglo—Amerikan gizli servislerinin Enosisçi terörün teşvikçileri olduklarından şüpha edilebilir

Öte yandan, Yunan kilisesinin başmiıanı olan Ortodoks ki lisesi harekete geçmiştir. Bir Rumun ABD Başkan Yardımcısı bulunması, Amerikadaki Ortodoks kilisesinin, cüretini arttırmıştır. Fener Patrikhanesine Enosis peşindeki dinamik Türk düşmanı Yakovas'ın oturtulması, tezgâhlanmaktadır. Enosis'e taraftar gözükmeyen Makarios'un etkisiz kılınması için Kıbrıs' taki Ortodoks kilisesinin ön plândaki bâzı kişileri harekete geçmişlerdir. Haberin gerisini yine Le Monde gazetesinden okuyalım: **«Enosis taraftarları, Kıbrıs Kilisesinin ileri gelenlerinden biri bulunan Kıtium başpapazı Arsövek Anthimos'u kendi cephelerine çekmekle sağlam ve ağırlığı olan bir müttefik kazanmışlardır. Arsövek Anthimos, son günlerde basına verdiği bir demeçte ve Limasol'daki vaazlarında Makarios hükümetine şiddetle çatmış ve Kıbrıs Kilisesini, Kutsal Helenizm ülküsü olan Enosis için yeni bir milli haçlı seferine çağırmıştır.**

(Sonu S. 7'de)

Amerika'dan ithal malı Patrik Athenogoras'ın yerine, «Amerika'daki Türklük aleyhine gösterilerin rejisörü» diye nitelenen Kuzey ve Güney Amerika Başpiskoposu Yakovas'ı getirmek için entrikalar çevrilmesi, Dışişleri Bakanı Çağlayangil'in Yakovas ile yemek yemesini eleştirdi. AP'li senatör Hüsnü Dikeçligil, aynı yönde konuştu: «Türk düşmanı Yakovas'ın Athenogoras'ın yerine Patrik olarak gönderilmek istendiği vazılıyordu. Bu doğru ise, milli hassiyetimize uymaz, bu Türk milletini rencide eder. Bunun hiçbir Türk ve Parlâmento kabul etmez ve kabul etmemesi lâzımdır. Hariciye Vekilinin de gelip bu rada izahat vermesi lâzımdır. Kabul etmeyiz demesi lâzımdır.» Ne var ki, bu uyarıla ra ve basındaki tepkilere rağmen, Çağlayangil, bu satırların yazıldığı ana kadar bir açıklama yapmaktan kaçındı. Bu susuşla, Yakovas için Amerikadan gelen baskılara di

(Sonu S. 7'de)

Ankara'lılar şimdi «Demirel-Toto» oynamaya başladı

Kabinenin güven alma ihtimali zayıf

Kabine Listesi cebinde olduğu halde, 21 gün «Meb'us Pazarı»ndan birkaç transfer yapmak için bekleyen Demirel'in eski kabinesiyle yeniden işbaşına gelmeyi denemesi, Ankara'da hayal kırıklığı yarattı. Demirel'in 72 imzalı muhtıracıların beyaz oy veren kanadından birkaç kişiyi kabineye alıp, çoğunluğunu takviyeye çalışmayışı dikkati çekti. Oysa 26'lar denilen beyaz oycular, Demirel'i yola getirmek için az uğraşmamışlardı. Ünlü Şellefyan dahi «parti içi koalisyon» diye çırpınmıştı. Senatörler arabuluculuğa koyulmuştu. Celâl Ertuğ, İskender Cenap Ege, Cemal Tarlan, Ahmet Demiryüce, Ahmet Nusret Tuna, Faik Atavur ve Celâlettin Çoşkun'dan kurulu Senato arabulucu heyeti, Demirel'le dramatik bir konuşma yapmıştı,

Senatörler, **«Beyefendi, partinin tehlikeye düşmesi ikinci plandadır. Rejim tehlikeye düşebilir. Bunu bertaraf etmek elinizdedir»** demişlerdi.

Ama, **«meseleler beni aşmıştır»** diyen Demirel'den sadre şifa bir cevap alamamışlardı. Arabulucu bir senatör, «Bütün ümitlerim yıkıldı, Nuh diyor, Peygamber demiyorz sözleriyle durumu bet lirtti.

MART SOĞUKLARI.

Şimdi Ankara'da en çok tartışılan Demirel'in Meclis'te yeterli oy sağlayıp sağlayamayacağıdır. Bizzat Sağlık Bakanı Vedat Ali Ozkan, **«Yavru**

(Sonu S. 7'de)

Yerli - Yabancı şirketlerin Özel çiftliği : M. T. A. Enstitüsü!..

Demir cevheri üzerinde Amerikan oyunları!

BİLGİÇ — DEMİREL : ESKİ ÇAMLAR...

Türkiye'de üç demir - çelik fabrikasının ihtiyacına yetecek demir cevheri var mı? Bu konu, Türk ve Amerika'lı uzmanlar arasında tartışılmaktadır. Birçok Türk uzmanına göre, vardır. Türk uzmanları, «zengin ve fakir yüzdeli cevherler birlikte değerlendirildikleri takdirde, üç demir — çelik fabrikasına daha 25—30 yıl yetecek cevher Türkiye de mevcuttur. Oysa, Maden Tetkik ve Arama Enstitüsün de çalışan Amerikan Yard'm

Teşkilâtı personeli, Türkiye de demir cevheri bulunmadığını ileri sürmektedir. Kop pers grubu ile ortak Ereğli Demir — Çelik firmasının yö

(Sonu S. 7'de)

MÜHENDİSLERİN BÜYÜK UYANIŞI

Baltaynan, Kazmaynan

Sen kupkuru bencilliğini yaşarsın ya,
Yeşeren yeraltında bir erik dalı mı?.
Ayakların incinir Yurdun ac toprağından
Şu basıp gitiğin
Sömürü mü, halı mı?.

Milyonlarca el işler kazma kürek.
Milyonlarca ayak yürür onu.
Savunmuştur, milyonlarca milyonlarca şehit.
Anadolu deriz adına,
Ta geleceğe vurur karanlığımızdan yalımı.

Nice sürünmelerden, sürüdürülmelerden sonra Ulus
Bir ışık görrmüş 1919'da.
1938'de yitirmiş.
Başlamış yeniden, daha da korkunç,
Beğin, ağanın, sömürgenin çalımı.

Ey Mustafa Kemal ışığını taşıyanlar!
Yetti artık.
Yoksa kendi yapacak baltaynan, kazmaynan
Ummalı mı sizlerden bir devrim.
Ummamalı mı?.

Fazıl Hüsnü Dağlarca

İnşaat ve Maden Odaları ilericilerin yönetimine geçti

Geride bıraktığımız hafta, Elektrik Mühendisleri Odasından sonra, İnşaat ve Maden Mühendisleri odaları da ulusal kalkınmadan yana ve yabancı sermaye sömürüsüne karşı genç mühendislerin yönetimine geçti. Her iki odanın genel kurulunda yapılan konuşmalar, yabancı sermaye sömürüsünü ve Türk mühendisine güveni dile getirdi. Gelecek sayıda tam metnini yayınlayacağımız «Türk mühendislerinin güdük bırakılması üzerine» başlıklı konuşmasın da İnşaat Mühendisi Metin Ger, yabancı mühendislik firmalarının Türkiye'deki oyunlarını kanıtlarıyla ortaya koydu. İnşaat Mühendisleri Odası Genel Başkanlığına seçilen Sedat Özkol, «Yolumuz çetindir. Yurdumuzda teknik personelin, özellikle inşaat mühendislerinin yurt sorunlarına

(Sonu S. 7'de)

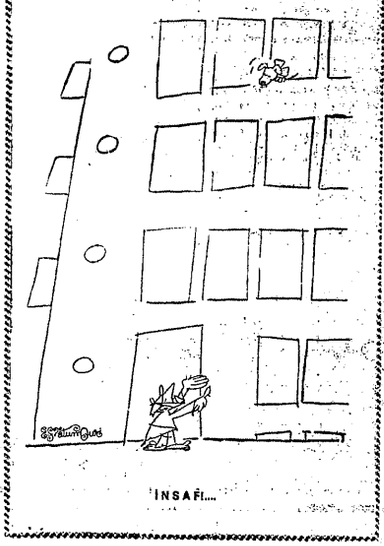

İNŞAAT...

DEMİREL'İN SAVUNMASI

Ailenin kısa sürede zengin leşmesinde bir yolsuzluk olmadığını, Demirel, eski Muş milletvekili Kâmil Özsarıyıldız'a şu sözlerle savundu: «1966, 1967, 1968, 1969 yıllarında hangi tüccarlara kredi verilmiş, emrettim çıkarıyorlar. Kardeşlerim kredi almışlar, bu suç mudur? Karşılığını gösteren, faizini veren her tüccar kredi alabilir. Kredi almak değil, banka dolandırmak, aldığı krediyi ödememek suçtur. Benim ve kardeşlerim hakkında ileri sürülen iddialar afâkidir. Ben böyle iddialar yüzünden çekilmem, istifa etmem. Bunlar bir şaibe değildir, AP içinde en kuvvetli adam olduğum için, sol basın ve muhalefet AP'yi parça'amak istemekte ve benim de istifamı talep etmektedirler. Onların ekmeklerine yağ sürecek değilim. Ortada çekilmemi gerektiren bir sebeb görmüyorum.»

«İstifa etmem» diyen Demirel, «özlerini şöyle bağlıdır: «Yönetici makamda bulunan her devlet adamına çamur atma âdetinden vazgeçilmeli. Bu menfî yol devam ederse, hizmet talep edecek devlet adamı kalmıya caktır.»

İNÖNÜ, FALİH RIFKI ATAY'I YALANLADI

Demirel'in kendini savunma bâbında, «Ya senin ailenin marifetleri..» tarzındaki çıkış yapması üzerine, Demirelci basın, eski dosyaları karıştırmaya başladı. Bu yolda en ileri giden, CHP'den miras Dünya gazetesi oldu. Bedii Faik, bilinen üslûbuyla, iddiaları sıraladı : «Tasfik'taki evinin hazinenin fonelleri dahi atılmış bir cami arsasına oturtulduğuna

(Sonu S. 3'de)

ÖNCE

ALDANIŞ, ALDATIŞ...

Aldanış, bir boşluk yaratır kişide. Birden önünüzde bir uçurum belirir, içine düşer gibi olursunuz. Yürümüşsünüz, koşuşmuşsunuz güvenli, inançlı, sonra anlamışsınız o yürümenizin gereksiniz saçma, ters olduğunu. Ya da güvenle bir insana bağlanmışsınız, onun herşeyi kolaylaştıracağını, iyileştireceğini düşünmüşsünüz, ama o, işleri büsbütün çıkmaza sokmuş, kördüğüme çevirmiş, sizi de umutsuzluğun batağında bırakıp koçmuşt.

Bir yıkıntıdır, bir boşalmadır aldanış. Herşeyden kopma hallidir. Kendini kolayca toparlayamaz insan. Aldanan, hele alda tılan insan olmak acıdır, zordur. Ama hergünkü bir olaydır bu. Kimbil'r sizlerin de başınızdan kaç kez geçti. Var mı aldanma yan insan, aldatılmayan, aldatmayan insan? Aldana aldata ge çiyor yaşamal Billyoruz aldanma ve aldatma diye bir şey var. karşılaşmış hiç şaşmıyoruz, kendimizi bu yıkıntıdan kısa sürede de çekip sıyırmaya çalışıyoruz, Çoğu kez ister istemez bunu başarıyoruz da. Daha doğrusu başardığımızı sanıyoruz.

Bunu anlıyorum: aldanış, aldatış hep insanoğluna vergi. Ama bir de boş aldanış, daha doğrusu boş yere aldanış var! Ya ni bile bile aldanış, kendini isteye isteye aldatış.. Önceden bi liman bir aldanış bu. Şu adam, şu yol, şu düzen, şu düsünce alıcı istediğimiz yere, amaca, sonuca ulaştıramaz. Gün gibi or tada bir gerçek bu. Billyorsunuz, hem de iyice billyorsunuz; gene de o adama, o yola, o düzene, o düşünceye ayak uyduru yorsunuz. Sonunda başınızı taştan taşa çarpıyorsunuz. Saşma dan, kızmadan, akınızı başınıza toplamadan!..

İşte benim anlayamadığım bu.. Bile bile aldanışlara boş al danışlar diyorum ben. Boş aldanışlara kendini bırakan insan ların uyumak, uyutulmak için afyon çekenlerden farksız zavallı lar olduklarını sanıyorum. O işin olmayacağını bilirsiz de neden, niçin, olacakmış, olabilirmiş sanısıyla o işi yürütmeye çalışırız? İşte ilerde bir duvar var yolu kesen, bir uçurum, bir de niz var önümüzü kapatan. Akla yakın tek çare, vaz geçmek de gil midir o yolda, o yönde ilerlemekten? Hayır, yapmıyoruz bu nu, yürüyoruz adım adım, o bomboş sonuca yaklaşıyoruz. Zamanı öldürüyoruz. Onun da bizi öldürüyor. Hepsi o kadar.

Parti liderlerinin, yıllarınış politikacıların. «cici» demokra si savunucularının sözlerini duydukça, yazılarını okudukça bun ları hatırlarım hep. Yaldızı bile kaımamış bir takım parlak söz ler, Umut bile sayılamayacak kırık dökük düşler. Binlerce kez duyduk, hiçbirinin son alınmadı, alınmayacak, gelemeyecek. liktan bu ülkeye, bu ulusa bir yarar gelmedi, gelemeyecek.

Bunları biliyoruz da niye hâlâ, ama hâlâ şu liderden, bu rtiden ,bilmem hangi politikacıdan birşeyler bekliyoruz, u muyoruz?., Boşa aldanış, gerekaiz yere kendini aldatış dediğim bu işte. Aldanış bile denemez bunu. Enında sonunda bir çık mazla karşı karşıya geleceğimizi bile bile bir bataklığa doğru düşe kalka yürüyüş.

Oktay Akbal

TÜRK SOLU
Haftalık Gazete
ENDONEZYA OLAYLARINA IŞIK TUTAN BİR BELGE :
Endonezya Komünist Partisi Merkez Komitesi Polit Bürosunun özeleştirisi
ADRES : Divanyolu Cad. 83/3 Sultanahmet/İstanbul

DURSUNOĞLU KIYILACAKTI!

M. Başaran

Bizde öğretmen kıyımı çok partili yönetime geçişle birlik te başlamıştır. Muhalefet ön celikle Köy Enstitülerine, ilk öğretim seferberliğine saldırdı. Köyleri, halkı düşündükrinden yapıyorlardı sözde bu nu. «İsmece» yoluyla o. kul yaptırmak ne demekti? Halka sırtıyla taş taşıtmak ne demekti? Sonra bu köy enstitüleri de ne oluyordu Öğretmense, bildiğimiz klasik öğretmen nemize yetmiyordu? Bakıyordunuz, sırtları boz urbalı, ayakları postallı, elleri nasırlı birtakım adamlar dağ başlarını tutmuş, harç karı yor, bina yapıyor, kanal açı yordu. Enstitü Müdürleri ve bir tuhaftı, dört beş üde söz leri geçiyordu. «Nol yoruyu yani, sessizce rejim mi değişi yordu?»

1946 seçimlerinde iktidar de ğişmemiş ama, iktidar partisi içinde geride duranlar öne geçmişti. Bunlar muhalefetten de ileri gittı. «Bizi yıkan bu okul seferberliğidir» devip yüklendiler enstitülere. İlk ler perçemli bakan, bütün köy Enstitüsü Müdürlerini değiştirdi. Enstitü çıkışlı Öğ retmenlere engizisyon baş kıları yapıldı. denebilir ki 1947 — 1950 yılları arasında Türk milli eğitimi kıyıldı. Başka konularda ayrıymış gi bi görünseler bile «Kıyımda» daha o zman iktidar — mu halefet koalisyonu vardı. Ni tekim 1950'den sonra Tev fik İleri, Reşat Şemsettin in başlattığını sürdürmekten başka birşey yapmadı. Reşat Şemsettin zamanında dehşet li tahkikatlara girişilmişti. Daha o zaman Bakanlık mü fettişleri yaratıcılıklarını ort a ya koymuşlar, belgeler sağ lama yolunda hiçbir kanika türcünün, mizahçının aklına gelmeyecek icatlar yapmışlar dı. (Binaların üstten görünüş leinin orak — çekice benzeli mesi v. b. buluşlar). İstirati. Ignazio Silone ecel terleri cö küyordu ellerinde. Bakanlık ça yayınlanan klasiklerin ne tehlikeli nesneler olduğu kos fediliyordu. Kitap okumak ne korkunç suçlardandı. De mokrasiyle birlikte yaman bir «düşünce özgürlüğü» baş lamıştı yâni!..

Müfettişlerden biri ihtiyâl hazırlığı sayılabilecek önem de bir işin üstündeydi. Tetkonlar, çift aylı yazılar, sorgular... Bizzat bakan ilgileniyordu bu soruşturmayla. Efendim, iktidar partisi nin önde gelen bir milletve kili hükümeti zor durıuma dü süreceek birşey yapmıştı Erzurum Pulur Köy Enstitüsün de... Ne mi yapmıştı? Yüz yıl düşünseniz bulamazsınız. Erzurum Kongresi yıllarına ait bir anısını anlatmıştı.

Müfettiş Müdürü, öğretme ni, eğitimbaşını karşısına çe kiyor, kişiliğini saptıyor, dağ ru söyleyeceğine yemin ettiri yor başlıyordu sormaya :

«Cevat Dursunoğlu Enstitü ye geldi mi?»

«Öğretmenlerle ve da öğren cilerle bir toplantı yaptı mı?»

«Neler konuştu? Bilhassa Kurtuluş Savaşı yıllarına ait bir anısını anlattı mı?»

Yakında yitirdiğimiz değer li devrimcinin bu soruşturma dan haberi oldu mu, bilmiyo rum. Onun enstitüye uğradığı nı, bir anısını anlattığını «yu karıya» kim, hangi amaçla duyurmuştu? Bakanlık ne u muyordu bu soruşturmadan? Oraları karışık biraz. Biz ge lelim korkunç olan anıya :

Erzurum Kongresinin haz r lıkları yapılmaktadır. Genç savaşçı Dursunoğlu atıyla köy köy dokłaşmakta, halkla gö rüşmeler yapmaktadır. Gene bu gezilerden birinde epeyce susamıştır. Bir bostanın ya nında durur, atını bir ağaca bağlar, bostan sahibine doğru yürür, Selâm verir. Bostan sahibi ak sakallı gümüş geçir miş bir dadaştır?. Öteden be riden konuşmaya başlarlar. Dursunoğlu memleketin son durumu hakkında onun dil süncesini öğrenmek ister :

«Ee... baba, durumu nasıl buluyorsun, köylünün hali nasıl?»

Yaşlı adam :

«Başında Tanrıyla hükümet oldukça köylünün hali harap tır bey» der, keser atar.

Köylü ezgin, yıkkın olabi lir; böyle de demiş olabilir. Peki ama bunu anı diye anlat mak niye? Dursunoğlu Thoreau gibi :

«Devlet bütün gücünün ve otoritesinin kaynağı olan in san tekini daha yüce ve daha bağımsız bir güç olarak ka bul etmedikçe ve ona bu yol da davranmadıkça gerçekten özgür ve aydın bir devlet ve bir zaman olmıyacaktır» mı demeye getiriyordu?.

Dursunoğlu'nun suçu bura da başlıyordu işte..

Bereket dokunulmazlığı var dı da kıyıma uğramadı.

BASIN İLAN KURUMU
yurt içinde ve dışında etkili ve ısrafsız reklam ve tanıtma
Yayın organları hakkında bilgi sağlamak - Eskiz ve program hazırlamak
Objektif kriterlerle haftalıklar - Tespit edilen programlar filizlikle yürütülür.
Çağlaoğlu, Türkocağı Cad. no:1, kat:3
Telefon: 276600 - 276601, İstanbul

(Basın A. 20441/60263)

Ben Milletvekili iken...

Milletvekillerinin geceleri cümbüşlü geçer...

Milletvekillerinin gündüzleri Meclis'te geçer, peki akşamları nerelerde geçer? Bunu doğrusu tam iyi öğrenemedim. Vaktiyle Ankara'da gazetecilik ederken bir kısmının hayatı gece kulüplerinde, pavyonlarda geçerdi. Bu gelenek ben milletvekili olduğum zaman da galiba bozulmamıştı. Özellikle AP milletvekilli ğinin tadını ilk emer gibi iyice çıkarmak isteyenleri, Ankara'daki ünlü pavyonların baş müş terisi olmuşlardı. Kulağımıza haberleri geliyordu. Ama biz gitmiyorduk öyle yerlere. Sos yalistlikle papazlığı birbirine karıştırdığım z dan değil, kafayı çekmiş bir AP'li bizi görün ce ola ki bir çiğlik, bir tatsızlık yapar diye. Adamların görgü seviyesine itimadımız yoktu. Gerek konuşmalarında, gerek yürüyüşlerinde, gerek bakışlarında buram buram bir hamlık tütüyordu

Meclise girdiğimin ilk aylarıydı Süreyya henüz kapanmamıştı. Süreyya, benim bütün gençliğimde kodamanların keyif kâbesiydi. Bir de milletvekili olarak Süreyya'ya gitmekten kendimi alamadım. Gençliğime ait çok tatlı ve bir çok da tatsız anılarım vardı orada.. Süreyya, uzun hafif kamour boyuyla yanıma geldi:

— Seni bekliyordum, nihayet milletvekili de oldun, dedi..

Milletvekili olmanın keskin cakası gerine gerine Süreyya'ya gitmekte çıkardı eskiden. Süreyya bunu biliyordu. Ve benim o milletve killerine kızdığımı da biliyordu. Ve :

— Gördün mü işte nihayet sen de oldun, demeye getiriyordu

Bir masada, akıp gitmiş yirmi yılı düşüne düşüne birkaç kadeh içtim.. Etraf kalabalık değildi. Kalabalık olsa mutlaka aralarında:

— Bir de sosyalist olacak, gelmiş buraya kafa çekiyor, derlerdi...

Çünkü übüyle yerlere gitmek ancak sosyalist olmıyanların hakkıydı. Sosyalistlerin hakkı sadece mahkemeye gitmekti Türk kaymak sosyetesinin kafasında..

İlk yılın gecelerini daha çok Genel Baş kanla konuşarak geçirdik. Büyük olduğu için kimsenin kimseyle ilgilenemediği lüks bir otelin rahat bir lokantası vardı. Oraya giderdik. Lakerda, tuzu iyice çıkarılmış sardalya, iri zeytin, mınık boy hıyar turşusu, rokfor ve se ri votka gelirdi. Her ikimiz de aslında zevkli çevrelerin yabancısı değildik. Ancak ben her türlü yaşantıya daha fazla alışıktım. İnce eleyip sık dokumazdım. Genel Başkan ise gerçekten titizdi. Bir omlet tarif etmeye kalktı mı, benim diyen aşçıbaşı dahi kolay anlıyamazdı.

Sarı votkaları hafiften hafiften yuvarlıya rak, daha çok edebiyatla sanattan konuşurduk. Genel Başkanın bu yönü sosyalist yöneticiliğinden çok daha kıvrak, insancıl ve içtendi. Siyasi sorumluluklara fazla önem vermeyen sanatçı kişilerin Genel Başkanın bu yönünü görüp de ona yakınlık duymamaları zordu.. Ne yapmalı ki, sofra dostlukları bazı asmalı mücadelelerde geçerli bir ağırlık sayılmaz ve sayılmamalıdır. Aradaki dostluk daya nışma yerine, çaktırmadan birinin ötekisini kullanmasına yöneliyorsa, o dostluk elbette de vam edemez. Nitekim bizimki de edemedi.

Bir akşam yine beraberdik. Çağlayangil girdi lokantaya. Bizi görünce hiç de soğuk olmayan nâzik bir selâm verdi. Bir AP'liden alışımız ilk yumuşak selâmdı bu... Sonra yanımıza kadar geldi. Meclis'te ilk konuşmamı yaptığım günün akşamıydı, Hafif burundan se siyle:

— Tebrik ederim, dedi. Güzel konuştunuz çok..

Sonra küçük bir noktalamayı da ihmal et medi:

— Belki biraz aşırıydı ama. Eh o kadar da olacak..

Yine selamlar vererek ayrıldı yanımızdan.

Bizim siyasette bir âdet vardır. Karşı kamptan birisi gelip iltifat etti mi, bu iltifat aslında hoşa gider. Ama usule göre iltifatı edenin arkasında nateyhte söylemek gerekir.

— Kerata aklı sıra bizi tavlıyacak, falan gibi.

Böyle bir şey söylemezsen kendi kapın daki sağlamlığını ispat etmiyormuş gibi görünürsün. İnsancı bir âdet değildir ,ama böyle dir. Bir CHP'li, bir AP'liye iltifat ettiği zaman da AP'li CHP'linin ardından aynı şeyi söyler Bir AP'li bir CHP'liye iltifat etti de mi CHP'li AP'linin ardından aynı şeyi söyler.

Ama sonra da herkes en çok karşı kamptan aldığı iltifatı anlatır önüne gelene.

Bunu anlatmanın da bir usulü vardır, Mutlaka iltifat edene söve saya onu küçülterek anlatır:

— Yahu ne namussuz şu CHP'liler. Haberin var mı, ben konuştuktan sonra Grup Başkan vekilleri yanıma gelip elimi sıktı..

CHP'liler de aynı biçimde konuşurlar:

— Başbakanla asansörde karşılaştık. Bir iltifat bize bir iltifat.. İçimden ulan dedim hangi başda kurt öldü..

Ve böylece karşı kamptan dahi nasıl kendisine iltifat edildiği her rastlanana tekrarlanır..

Biz de usulü bozmadık ,Çağlayangil uzaklaşınca:

— Bunlar böyle işte, falan gibi bir test yaptık..

Oysa adam ötekilerden hiçbirinin göstermediği bir kibarlık göstermişti.

Ne kadar ilerici, ne kadar sağlam, ne kadar gerçekçi ve insancıl olursan ol, politikanın öyle küçük, pis, elinde olmadan uyulması zorunlu sinsi formülleri var ki ne kadar direnirsen diren onlara yine de bir yerde uyuyor sun.. Bunun üstüne çıkabilmek için politikacı dan daha fazla birşey olmak gerek. En azından politika şöhretlerinin gözünü kamaştıracak miyacağı birisi.. Bunun ise bâzı kişiler için ne kadar zor olduğunu yakından billiyorum.

Bir politika şöhretine bir ömür atmış tutmuş kişilerin o şöhretin önünde nasıl ezilip büzüldüğünü çok .gördüm. Bazısı da ezilip büzüldü denmesin diye inadına kasıldıkça kasılır. Ve arkasından da nasıl kasıldığını, lâfı ne sıl oturttuğunu anlatır. Bu şöhretler önünde sâkin ve normal durabilen az insan tanıdım.

Kendi durumumuza gelince.. Daha başlangıçta bütün parti liderleriyle öylesine hırlaşmak zorunda kaldık ki, Meclis hayatı içinde İnönü hariç hiç birine selâm meläm vermedik. İnönü'yü ise ta çocukluğumdan tanıdığım için önünde oku| öğrencisi gibi durmaktan h'ç bir zaman kurtaramadım kendimi. O da zaten konuşma yakınlığı yaratmaz, alimi gayet mesafeli sıkar ve hemen geçip giderdi.

Milletvekillerinin bu yöntemi yalnız milletvekilleri bilirler. Sözde birbirlerine karşı giriştikleri tozkoparan fırtınasının gerisinde psikolojik daha ne fırtınalar sürüp gider. Ve bütün bunların yekün özeti şudur: Bizde siyasetçilik henüz gerekli kişiliğe kavuşmamış tır..

çetin altan

GENÇLİK AMERİKAN TİPİ EĞİTİMİN İFLÂSI

Uluç Gürkan

12 Ağustos 1969 tarihli Resmi Gazete'de ilân edilen İTÜ'nün yeni yönetmeliğiyle ilgili olarak öğrencilerin görüşlerini almada, Üniversite yetkilileri ağır ve isteksiz davranınca, birinci sınıfların sür dürdükleri boykot hareketi ne önce gece bölümü, sonra da üst sınıflar katılmışlardır. Demokratik üniversite mücadelesinde eylemlerini bütünleştiren gençler, yeni yönetmeliğin, Amerikan tipi hükümlerle, devrimci düşün cenin gelişmesini engellemeyi amaçladığını söylemektedirler. Şöyle ki, yönetmelik'in 20 ve 22. maddelerine göre, bir dersten en fazla dört sınav hakkı verilmekte, başa ramayanlar, hangi sınıfta olurlarsa olsunlar, okulla ilişkileri kesilmektedir. Bunun tamamlayıcısı olan 26. madde ise şöyle denilmektedir: «Öğrenimlerini 16 yarıyılda başarıyla sonuçlandıramıyacakları anlaşılanların okul ile ilişkileri kesilir.» Gençler, 1930 lardan kalma disiplin yönetmeliğiyle birleştirildiğinde, bu hükümler yoluyla pek çok devrimcinin eylemleri nedeniyle okulu terket mek zorunda bırakılacağını ileri sürmektedirler. Disipl'n yönetmeliğine göre, üniversitede izinsiz toplantı yapmak, yaptırmak, afiş asmak, astırmak, konferans verdirmek veya vermenin cezası savunmasız olarak ihtardan okul dan uzaklaştırılmaya kadar dır. Ayrıca, üniversite içinde dernek kurmak da yasaktır. Kuranlar veya üye olanlar aynı şekilde cezalandırılmaktadır.

Devrimci düşünüşü, Amerikan tipi bir anlayışla sınırlandırmaya İTÜ'de kalkışmak, bu oyunun tertipcileri için peşin bir talihsizlik olmuştur.

KİMİN POLİSİ?

İktidarın değil, halkın polisi olmak istiyoruz» diyen Polis Enstitüsü öğrencilerinin boykot hareketi, okulun kapatılmasını yoluyla engellenmeye çalışılmıştı. O tarihler de, İçişleri Bakanlığınca, vatanlan bildiride, halkın polisi olmak arzusu, polis mesleği ile bağdaşmayan bir hareket olarak kabul edilmekteydi. Bunun, hareketin önderlerinin cezalandırılacağı anlamına geldiği açıktı. Olayla ilgili olarak, 9 Aralık 1969 tarihli Devrim şunları yazmıştı: «Böyle bir gelişme karşısında öğrencilerin nasıl direnecekleri bilinmez ama, bütünüyle haklı nedenlere dayandırılmış olan Polis Enstitüsü boykotundan intikam almak için atılacak her adım, siyasi iktidarın polisi halkın değil de kendi yanında görmek istediğini gözler önüne sermiş olacaktır.» Gerçekten de, geçtiğimiz hafta, 560 öğrencinin temsilcileri alınmış ve bazıları nın suçlu bulunduğu açıklanmıştır. Genç polisleri suçlu bulan zihniyet, iktidarda değil de halkın polisi olmak arzusunu, bir Enstitü yetkilisinin ifadesiyle «Polislerin içinde dışardakiler gibi kötü niyetliler, teşvikçiler bulunduğunun kanıtı» savmakta dır.

TERTİP, SU YÜZÜNE ÇIKTI!

Diyarbakır Tıp Fakültesi ne sabotaj yapacakları iddiasıyla tutuklanan gençlerle cezaevinde görüşen Devrimci Avukatlar Derneği Başkanı Niyazi Ağırnaslı, TDGF Başkanı Atilla Sarp ve ODTÜ Öğrenci Birliği Genel Sekreteri Tevfik Nas Cuma günü bir basın toplantısı düzenlemişlerdir. Toplantıda genç lerle yaptıkları görüşmeyi anlatan Niyazi Ağırnaslı, gençlerin El Fetif'e gidip İsrailli saldırganlara karşı ve imkânı olsaydı Vietnam Kurtuluş Savaşçılarıyla omuz omuza çarpışmayı şeref saydıkları nı, diğer iddiaları kabul et mediklerini açıklamıştır. Gençlerin, öğrenim gördükleri üniversiteye sabotaj yapmayı değil, onu emperyalizme maşalık eden irtica kuvvetlerine karşı kanı pahasına korumayı düşünen devrimciler olduklarını bildirdiklerini söylemiş, Diyarbakır Tıp Fakültesi Dekanının şahsında bu mesajın fakülteye iletildiğini belirtmiştir.

Ağırnaslı, Fakülte binaların yapım işi Cohen adlı bir yahudi firmasına verildiği için, bu haberin kasten çıkarıldığını öğrendiklerini anlatmış, «Gençlerde olayın, bizim gizli teşkilâtın CIA ve İsrail Entelijans Servisi ile işbirliği halinde olan bir kanadının tertibi olduğu kanısı var» demiştir.

Ağırnaslı, gençlerin çeşitli işkencelere uğradıklarını, ön ceden hazırlanan ifadelerin zorla imzalatıldığını, bazılarına ajanlık teklif edildiğini, kabul ettikleri takdirde olayın savcılığa duyurulmadan kapatılacağını, kendilerine ve ailelerine para yardımı ve pilaçağını, aksi halde gizli teşkilâtın onları mahvedece ğini anlattıklarını belirtmiş, «İşkence, çavak ve hakaret lere maruz kalan gençler, savcılığa başvurarak dâvâcı olmuşlardır» demiştir.

Ağırnaslı, ayrıca Köy İşleri Bakanlığının Özel Kalem Müdürünün bir süre önce Güney Vietnam'da emperyalizmin emrinde çalışarak para kazanıp yurda döndüğünü, ancak onun hakkında takibata geçilmediğini öğrendiğini açıklamış, «Bir milhakka göre, emperyalizmin emrinde çalışmak suç sayılmıyor. kaçsı olmak ise suç sayılıyor» demiştir. Son olarak gençlerin bizinsiz silâh taşımak, pasaportsuz yurt dışına çıkmak tan başka suçları olmadığını belirten Ağırnaslı, «Olay artık Türk adaletine intikal etmiştir, adalete güveniyoruz» demiştir.

USİS'TE TÜRK BAYRAĞI!

Türk — Güney Vietnam Dostluk, daha doğrusu utanmazlık Derneği iki hafta önce, Zonguldakta, Vietnamda ki emperyalist saldırıyı haklı gösteren bir sergi açmıştır. Bunun üzerine TİP yönetici leri tarafından sergiyi kınayan bir bildiri dağıtılmıştır. 2 Mart günü ise, Zonguldak'a gelen TDGF üyesi gençler, Türk — Güney Vietnam Dostluk Derneği tarafından Atatürk anıtına koyulmuş olan çelengi, Atatürk'ün tam bağımsızlık ilkesini gölgelediği için yakmışlardır. Bunu takip eden günlerde gençler Vietnam savaşıyla ilgili gerçekleri anlatan anti — emperyalist bildiriler dağıtmışlardır. Gençlerin bir Ulusal Kurtuluş Savaşıyla ilgili gerçekleri dile getirmelerinden endişeye düşenler, neticede, yedi gencin Vietnam sergisini tahrip, çelenk yakmak ve bildiri dağıtmak suçlarından tutuklanmasına ön ayak olmuşlardır.

Cuma günü de, akşamı saat lerinde, Ankara'da, nöbetçi altı toplum polisinin şaşkın bakışları arasında çok sayıdaki devrimci genç Amerikan Haberler Merkezini saldırmışlardır. Gençler İstiklâl Marşı söylerlerken binaya giren bir grup Amerikan bayrağını indirmiş yerine Türk bayrağını çekmiştir. Binanın ön kısmında bulunan propaganda panolarını da indiren gençler polisin olay yerine gelmesinden çok önce dağılmışlardır

GERİCİ BASINDA NE VAR NE YOK?

Hasan Kaya Cemal

Şeriatçı basın, İnönü'nün Demirel'i 'istenmeyen adam, ilân edişini yorumluyor...

İsmet İnönü'nün Demirel ve Çağlayangil'i «istenmeyen adam» ilân etmesi üzerine «Şeriatçı ve mukaddesatçı» basın genellikle, «Aman, Paşa yangına körükle gidiyorn, «bu yaşlı, bir ayağı çukurdaki devrimbaz politika kurdu»nun oyununa gelmeyelim şeklinde feryada başladı.

Komünizmle Mücadele Dernekleri üyesi ve eski başkanı 41'lerden Ilhan Darendelioğlu, «takunyacı», Bizim Anadolu da, İnönü'nün AP'nin iç sorununu kolaylıkla istismar ettiği ne değinerek, «sinsi düşüncesi» Paşa'nın yumruğu «güya Demirel' kalkmıştır, fakat 41'lerin başını yemek için inecek tir» diyor.

«Takunyacı» Bizim Anadolu, yorumunda ise «karmında kırk tilki dolaştığı halde, kuyruklarını değdir meyen Paşanın, artık seçim yoluyla «Çankaya'ya tırmanamıyacağını» öğrendiğini, bu yüzden de, «tüm gayesi kendi Bugün'de Yeminlilere veryansın etmiş: «Şarapçı, rakıcı ziya fetler, dansözü baloları tertip edip eğlenirler. Kimisi müs lümanlara (yeşil komünist) diye küfreder. Kimisi Patrikhanenin ayvakatlığını yapar. Kimisi Diyanet İşine hakaret eder. Kimisi Papa'nın propagandasını yapar. Kimisi yabancı sermâyeyle ortaklık eder.».

AP'nin «kaidesinin» teşkil edenlerin gönlünün «yeşil renk telâ yattığını söyleyen Eygi, ayrıca, «İhtilâl olursa ilk belâla rını bulacak olanlar yine kendileri olacaktır» diyerek, Demirel ve Yeminlilere bir de gözdağı vermiş.

«Bilgiçci» yazar, bunalımın «mimarının» İnönü olduğu konusunda Demirel'le aynı kanıdaymış, ama, İnönü'nün de ilk «ayarttığın adamın Demirel olduğunu söylemeyi unutmamış.

Renklerden kırmızı ve kızıla olan allerjisini bir süre önce ilân eden «Şeriatçı »Sabah ise, hayli ilginç bir iddiz savurmuş: «İnönü'nün Çağlayangil'e karşı çıkışı aşırı sol ile mevcut rejime karşı aynı tutumda olduğunun bir delili de sayılabilir», «İnönü buhranı vehamete götürmek niyetindedir» diyen Sabah, 41'lerin «kendilerine çeki düzen verip» bütçe ye «kırmızı» değil «beyaz» oy vermelerini niyaz ediyor.

KANLI İHTİLALLER..

Migırdıç Şeliefyan'ın Tercüman'ında Bay Kabaklı ise, İnönü'nün beyanatından o denli hoşnut görünüyor ki, işi âdeta «aman Paşam gel ağzını öpeyim» demeye getirmiş: «Barışsever İsmet Paşa tam zamanında yetişti.. İyiliksever liği ile bilinen Paşa, kısa ve sert demeciyle bir vatan vazifesi daha yapıyor.. AP'li ızıt kardeşlere açıkça (birleşiniz, hükümetlerinizi kurunuz, dosta düşmana maskara olmayınız) demek istiyor.»

«Mukaddesatçı» yazar, İnönü'nün sözlerini, AP'li «zıt kardeşleri» patronu Mıgırdıç'ın da candan arzuladığı parti içi bir koalisyona itebilmek amacıyla şöyle değerlendiriyor: «Bu (vehamet ,ihtimal, çaresizlik) tabirleri içinde ne iğer yoktur ki.. İnönü'nün vaktiyle (düşeceksiniz, hem de fena düşeceksiniz) dediğini hatırlayanlar iyi anlarlar bunu: Kanlı ihtilâller, Yassıadalar, dehşetler.. Kısacası Paşa, siz böyle boş yere didişirseniz ve ben de (ei ederseın) GELİRLERİ diyor.»

Görüldüğü üzere, Bay Kabaklı iş uzayıp giderse, İnönü'nün «cici demokrasiyi» bile sona erdirebileceğinden dem vurarak AP'lileri hizaya getirmeye çalışıyor. Ve ayrıca «yeminli» hizbine şu tavsiyede bulunuyor: «Artık, düşünseler ve 41'lerle oturup konuşsalar. Adı kumarhane, yolsuzluk idi dialarına karışmış bir—iki bakanı temizlesinler. İsmet Paşa ya şimdi lâf düştü ise, o zaman düşmeyecektir.»

Şeriatçıların en parlak «teorisyeni» Mehmet Şevket Eygi ise, henüz İnönü'nün beyanatına ilişkin herhangi bir yorum da bulunmamış olmakla birlikte, «Allah Türk milletini siyaset düzenbazlarının şerrinden korusun» diyerek, gazetesi Bugün'de Yeminlilere veryansın etmiş: «Şarapçı, rakıcı ziyafetler, dansözü baloları tertip edip eğlenirler. Kimisi müslümanlara (yeşil komünist) diye küfreder. Kimisi Patrikhanenin ayvakatlığını yapar. Kimisi Diyanet İşine hakaret eder. Kimisi Papa'nın propagandasını yapar. Kimisi yabancı sermâyeyle ortaklık eder.».

Yalanlamacıbaşılara cevabımız

Bizi yıldırmak isteyen yalanlamacıbaşıları yıldırıncaya kadar yakalarını bırakmıyacağız. Geçen sayımızda ünlü Tunagür ile TKİ'nin yalanlamaları vardı.

«Mebus Pazarı» nda transferlerde de Demirel lehine çaba gösterdiği Cumhuriyet gazetesince açıklanan Hacı Ali Demirel in yakını Tunagür, «Bit fetvasını ben vermedim, Başkan Lütfi Doğan verdi» diyor. Böyle bir yalanlamaya ihtiyaç duymakla Tunagür, «bit» fetvasının doğru bir iş olmadığını dolaylı yoldan kabul ediyor. Aksi halde suçu Lütfi Doğan'a yıkmaya çalışmıyacaktı.

Gelelim Sunay'ın damadına verilen ihale işine... DEVRİM' de yayınladığımız. Damat Bey'e hürmetkâr ve iltifatkâr Behzat Firuz'un resmi dahi, durumu göstermeye yeterliydi. Esasen bizim yazdıklarımız, Meclis tutanaklarından alınmış bir olay idi. Meclis'in boşuboşuna el koyması istenmişti. Ama Demirel iktidarı bunu engellemiş, yolsuzluğa Meclis'in el koymasını isteyen Zonguldak Milletvekili Ekmel Çetiner ise, partiden atılmıştı. Yolsuzluk yok diyen TKİ, bize yalanlama göndereceğine, o günlerde sayın Başbakanın Ekmel Çetiner'in önergesini kabule zorlasaydı, daha yararlı bir iş yapmış olurdu.

Behzat Firuz'un maiyetleri yüzlercedir. Şimdilik TKİ dosyasından bir zeytin yolsuzluğu maiyetini açıklamakla yetinelim. Eki, her yıl müteahhit Hasan Şirin'den bir milyon lira civarında zeytin almaktadır. Müteahhit Şirin, kurtlu zeytin vermiştir. Muayene Komisyonu, yenilmesi sağlığa zararlı diye kurtlu zeytini reddeder. Müteahhit ise, kurtsuz zeytin veremiyeceğini bildirir. Bu durumda yapılacak iş açıktır : Zeytinleri reddedip müteahhit hesabına piyasadan kurtsuz zeytin almak gerekliydi. Fakat böyle yapılmaz. Zira müteahhit, o zamanki İşletme Müdürü Behzat Firuz'un çok yakın dostudur. İlgili şubenin basındaki müdür de iktidarın mutemed adamıdır. Bu nedenle, Muayene Komisyonuna aldırış etmeden kurtlu zeytini kabul eder. Milyonluk zeytin satıcısı müteahhide parasını öderler. İhbarlar olur, müfettişler gelir. Müfettişler, ayrı ayrı hazırladıkları raporlarda bu açık yolsuzluğu tesbit ederler. Yolsuzluğu yapanların memuriyetten tardedilip adalete teslimini isterler. Raporlar ilgili bakanlığa gider. İlgili bakanlık, gereğinin yerine getirilmesi için raporları Genel Müdürlüğe gönderir. İşte bu sırada, müfettişlerce hakkında ceza istenen İşletme Müdürü Behzat Firuz, Genel Müdür olur! Masasında kendisinin cezaları dırılmasını isteyen raporları bulur!

Firuz, kendisini ve öteki ilgilileri «tardedecek» yerde, müfettişleri görevlerinden uzaklaştırır! Yolsuzluğa karışan memurları da yerlerinde bırakır. Hattâ taltif eder. Milyonluk yolsuzluk böylece sonuçlanır.

TKİ dosyamızda daha bir sürü milyonluk helva, gıda, postal, akaryakıt vb. gibi yolsuzlukların belgeli hikâyesi var. Bunları teker teker açıklayacağız.

kültür,
siyaset, iktisat ve
toplum sorunlarımız
açısından
tarihimizi çözümleyen,
bugünümüze
ışık tutan
ve yarına yol gösteren
BİLİÇAĞ
ve
zengin
araştırmalarla
96 BELGELERİLE
TÜRK TARİHİ DERGİSİ
NO. 1 EKİM 1969 YAYINI
her gerçekçi Türk aydınının
hizmetinde
29. sayısı çıktı

Bedelli Askerlik

Orhan Veli'nin bir şiiri vardır. Üç mısralık, konuşuyormuş gibi söyleniveren ama pek anlamlı bir şiir. Buracıkta hemen tek tarlayıveremin :

NELER YAPMADIK BU VATAN İÇİN
KİMİMİZ ÖLDÜK,
KİMİMİZ NUTUK SÖYLEDİK.

Askerlik süresinin uzatılıp kısaltılması, Türk Silâhlı Kuvvetlerinin kadro şişkinliklerinin giderilmesi ve atış gücü ile vurucu gücünün arttırılması gibi konuların yanı sıra, «Bedelli askerlik» in yeniden hortlatılması söz konusu olunca, nasıl eder de bu şiiri hatırlamazsınız?

Anlaşılan gene kimimiz vatan savunmasını için ölecek, kimimiz nutuk söyleyecek ya da parayı verip düdüğü çalacağız.

Geçen ay içinde sadece yedi dakikalık bir toplantı yapan ve gelecek toplantısı 23 Mart'a bırakılan Yüksek Askeri Şurada kara bağlanacak, kanun tasarısı haline getirilecek konulardan biri de bu «Bedelli askerlik» in yeni baştan canlandırılması imiş.

Osmanlılar döneminde, Dersaadet'te, yani İstanbul'da doğanlar, Padişahın sevgili kulları olduğu için askere alınmazlarmış. Askere, ancak ölü gelenler, verilecek cezanından başka hiç birşeyi olmayan fakir fukaraya göre daha az süre askerlik görevi yaparlarmış. Sonra sonra, hatta Cumhuriyetin ilk yıllarında da, bir belirli parayı ödeyenler, daha az askerlik yapma olanağı bulmuşlardı. Bunun adı «bedel ödemek» ti. Şimdi devrim demokraside bu iş bir kere daha hortlatılıyor.

Vatanî görev diye adlandırılan askerlik işinde bile, tarih'in hemen her döneminde olduğu gibi gene parayı veren düdüğü çalacak, nutuk atacak ve birşeyi olmayan, «ana vare — dalavere Kürt Mehmet nöbete» hesabı vatan savunması görevine koşulacak. Niye?

Politikacılarımız bu konuda, kendilerin ce son derece tutarlı ve mantıklı savunma yolları da bulmuşlar: «Efendim» diyorlar, «Memleketin hali, devletin bütçesi ortada. Türk Silâhlı Kuvvetlerinin giderleri, bütçenin en büyük bölümünü güttürüyor, dolayısıyla kalkınmamız gecikiyor. Oysa bedelli askerlik ihdas olunur da, parası olan, asker lik yapma yerine, kısa bir eğitim dönemin den sonra, bir belirli parayı devlete öderse fena mı olur? Kalkınmamız hızlanır.»

Sözde demokrasimizde, Atatürk ilkelerine ihanet pahasına Türk Silâhlı Kuvvetlerini, kapitalist dünyanın ileri karakolunun asker deposu haline getiren, bu kuvvetlerin tümüne yakın kısmını İzmir'de oturan Güney Doğu Müttefik Kara Kuvvetleri Komutanı bir Amerikan Orgeneralin emrine verenlerin bu sözde savunmasına şaşmak mümkün değildir.

Türkiye, Nato üyesi ülkeler içinde, patron Amerika'dan sonra en büyük kara ordusunu beslemeye âdeta mahkûm edilmiş bir ülkedir. Hem de, boğaz tokluğuna dene bilecek ölçüde bir yardım ve sözde bir Nato koruma şemsiyesi altında sayılmak pahasına. Nato üyesiyiz diye, yirmi yıla yakın zamandır, fakir Türk halkının sırtına taş yabileceğinden çok daha ağır bir yük oturtulmaktadır, her türlü ölçüden uzak bir şişkinlik içindeki Türk Silâhlı Kuvvetlerinin sâdece insan yığınları, heba edilen emek gücü halindeki durumunu, Türk Silâhlı Kuvvetlerini azaltmak, ama ateş ve vurucu gücü arttırmak yoluyla bir hizaya sokmayı beceremeyen ve akıl edemeyenlerin, parası olanı vatan görevinden affetmek anlamına gelen bedelli askerliği ihdas etmeleri karşısında, öyle umarız ki, Mustafa Kemal ateşini yüreğinde taşıyan vatanse ver kurmaylar seslerini yükseltmesini bile ceklerdir. Asker sayısını azaltmanın, zengin - fakir ayırımı yapmayı çok daha akılıca yolları vardır.

Türk toplumunda zaten sömürenlerle sömürülenler arasında alabildiğine açık ve derin olan sosyal dengesizlik uçurumunu, daha da derinleştirecek bu teklifin, yâni bedelli askerliğin kabulü, aklın alacağı iş değildir.

ilhami soysal

POLİTİKA KULİSİ

(Başı S. 1 de)

en son rahmetli Avni Doğan'dan okumuştuk. Yazı başını da kendisine ayırarak bu emsalsiz toprağı size mal eden ise, müteşarımızdır, diye eklemiştir. Yalan dahi diyebildiniz mi? Hayır. Ya Avanya? Bir mezarlığı şişmişçesine büyütüp kapatarak size de en güzel payı takdim kılan kim? Gene aynı müteşarın! Bu dahi defaatla yazılmamış mıdır? Ve buna dahi yok diyebildiniz görülmüş müddü? Gene hayır! Dragos'ta son on yıl başkanlığını yapmış bir kooperatif vardır. Bütün bir tepe devlet başkanımız zamanında ve hattâ garip bir tesadüfler ki, bu dela genel sekreterimiz olan genç, ayın müteşarım tesbihisiyle, yüzde 95'ini CHP çetelesinin teşkil ettiği bir kooperatife 15 bin liraya verilmiştir. Bu rada sizin ve yazar da sizin kaç hisseniz, kaç hisseniz vardır söyler misiniz? Üçüncü olarak parkettiler. Baş bakanın evine çevrik arabaları görenDevlet Bakanı Turhan Bilgin, ne fikri ve ne de zikri dervişane olmamekla birlikte, şu sözleri söylemekten kendini alamadı :

— Arabalar tanklara benziyor. Pencereden bakınca arabalar böyle gözüküyor.

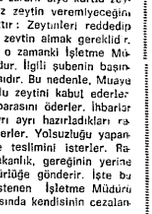

ÇAĞLAYANGİL'İN VİDOLARI...

İnönü tarafından «istenmeyen adam» ilân edilişinden beri, Çağlayangil'in birçok hikayesi anlatılıyor. Bu hikayelerden biri, ünlü Serkidor van Kulübünde geçmiş. Çağlayangil, Serkidorvan'da vidosu viz ilaridan bozuk oyunup 5400 lira kaybetmiş. Ama çok dalgın ve zihni meşgul olan bakan, borcunu ödemeyi unutup kulüpten ayrılmış. Üç tüccar dost bu borcu ödemek zorunda kalmışlar...

PAŞA'DAN SONRA «CİCİ DEMOKRASİ»

İsmet Paşa, «Sizden sonra cici demokrasi yaşayacak mı?» mealindeki Kurtul Altug'un sorusunu şöyle cevaplandırdı :

«Demokratik rejimde memleket idare olunamaz, sözü pü öne sürenler içinde bir zümrenin, karanlık arka maksatlarını yürütmek isteyenlerin, tesbihisiyle

SAHNE

BOZUK DÜZENİN GÖTÜRDÜĞÜ

Konur Ertop

Özel tiyatroların sakıncalı yanlarından biri de takım halinde başarıyı pek az tutturabilmeleridir. Bu tiyatrolar da kurucu elemanlar yükü sırtlarında taşıyorlar, öteki üyeler boşluk doldurmaktan öteye geçemiyor. Zaten seçirci de birincilerde beğendiği özellikleri her seferinde ve yeniden görmek için koltuktaki yerini alıyor. İmkânları elverişli bir kuruluş içinde ün kazanan oyuncular kendi başlarına bir topluluk kurduklarında zaman pek de usta olmayan oyuncu arkadaşlarla çalışmak zorunda kalıyorlar. Giderek ancak kendi adları kurtaracağı için bütün oyunlarda yer alıyorlar. Klişe görünüşler içinde kendi kendilerini tekrarlayarak tükeniyorlar.

Kent Oyuncularının bu tür kenişe karşı direnmek için elerinden geleni yaptıkları göz rülüyor. Bu yıl Bataklı Göl'de başarırız bir eseri güç belâ ayakta tutmaya çalıştılar. Sa lıncakta İki Kişiye eski oyna yıslarına göre hiç bir değişik lik ve yorum zenginliği kat maksızın yeniden sahneye çı kardırlar. Son olarak ötekı İki oyunun yanı sıra Arthur Miller'in Bedel adlı oyununu oynamaya başladılar :

Amerika'da ekonomik kriz de iflâs etmiş bir milyonerin oğullarıdır Valter ile Victor. Birincisi aileyi terkederek kendi başının çaresine bakmıştır. Ünlü bir doktordur artık. Ailenin geçim yükünü omuzlayan küçük kardeş, dar gelirli bir polis memuru olup kalmıştır.

Babaları öldükten uzun yıllar sonra aileye ait eski eşyaların satılması sırasında iki kardeş karşı karşıya gelmiş lerdir.

Valter başarıya götüren yol da güçlükleri kendi kendine yenmiştir. Aileden uzaklaşması bencillik sayılır. Fakat gerçekte Victor'un fedakârlığı da sorumluluktan kaçıştır. Bir çeşit kendi kendini kurban edilmiş görme zaafıdır.

Valter hayatta kazandıklarının bedelini mutluluğu yitirerek ödemiştir. Eşinden ayrılmış, sinirleri mahvolmuş, psikiyatri tedavisi geçirmiştir.

İki yakası bir araya gelmeyen Victor'un geçim sıkıntıları sürüp gitmiştir. Hiç olmazsa yaklaşan emekliliğinde rahata kavuşmak için çareler araştırmaktadır Eşyaların satılması bütçesine bir yama olacaktır. Eski koltuklar, eski gıvsiler, eski gramafonla plâklar bir yığın anıyı sürükleyip getirir. Sitemler, geçmiş günlere ait hesap sormalar karşılıklı suçlamalara yol açar. İki kardeşin yüzyüze geldikleri sorumluluklar, yaptıkları seçmeler tartışılır.

Arthur Miller kapitalist ekonomiye yönelmiş doktrinci bir eleştiriye elbette sahip değildir. Hattâ Sovyetler Birliğine yaptığı son geziyi anlatan yol notları bunun tam tersini göstermektedir. Fakat eserlerinde psikoloji sorunlarını daima topluma ait tespitlerle birleşmektedir.

Franz ailesinin dramını bu tespitlerle aydınlanmakta, içten içe kapitalist ekonomiye ait düzen bozukluklarına bağlanmaktadır.

Babış Franz'ın iflâs ettiğini öğrendiği gece karısının geçirdiği buhran, iflâstan sonra hâlâ canlandırılan bu taklidin Müşfik gibi usta bir sanatçı da aksaması bizim tiyatromuzda iki ayrı üslûbun ve iki ayrı geleneğin birbirlerine yabancı gelişmelerini açık seçikilde dile getiriyor. Ve iki çizgiyi birleştirmenin ne kadar güç olduğunu gösteriyor

Yıldız Kenter, Victor'un mutsuz karısı Esther'i başarıyla canlandırıyor. Basit hevesleri olan, biraz koket, fırsat düşürüp iki kadeh içki yuvarlamaya meraklı, sıradan bir kadın Esther... Valter rolünde Şükran Güngör elinden geleni yapıyor. Victor rolünün de Pekcan Koşar eni konu uslalık gösteriyor, Şükran Gün gör'ün göze çarpacak bir ya nı olmayan yönetimi, konuyu derli toplu sahneye aktarıyor.

Haberler

AST'TA NE OLUYOR ?

Ankara Sanat Tiyatrosu'nun (AST) bütün sanatçı ve teknisyenlere birer ihbar mektubu göndererek iş sözleşmelerinin 31 Mart 1970'te sona erdiğini bildirmesi, Ankara sanat çevrelerinde sözü en çok edilen bir olaydır. Bu konuda Ti—Sen Ankara Şube si yöneticileri şu açıklama yı yapmışlardır :

«AST'ın dününe bakarsak görünen şudur : 1963 Türkiye sinin ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel şartlarında, AST, karşı — devrimci güçlerin maddi ve manevi denetiminin dışında gerçekten ele tutulur, gözle görülür bir biçimde «Devrimci ruhla tiyatro» örneğini ortaya koymuştur.

AST'ın bu ruh ile ortaya çıkışı sonunda, Türk tiyatro tarihi ,durgun ,uyuşturulmuş tiyatro güçlerinin silkelenip neyapıp ,ne yapmadıklarını düşünmeye başlamalarına tanık oldu.

Dünkü AST'ın böyle bir işlevi yerine getirişini, devrimci düşüncesiyle gerçekleştiren Asaf Çiyiltepe şöyle diyordu: «Sanatçı ,ne yarın devrim'e rin esintisinde ve ne de onun ardından gelen geri dönüş dönemlerinde aldanmıyacak olan kişidir. Çağdaş uygarlığı yakından gören kişiler, ülkesi ekonomik zorunluklar içinde de olsa, evrim bilincine varmak gerekliliğini duyarlar. Ulkenin hangi yollardan nereye gideceğini, bunlardan hangisinin toplumun yararına olacağını bilim adamları kadar değerlendirmek durumunda dır sanatçılarımız.»

AST, dünden bugüne gelirken, 1967'de Asaf Çiyiltepe öldü. İşte AST'ın bugün içinde bulunduğu durumun gerçek yüzü, bir bakıma Asaf Çiyiltepe düşüncesi doğrultusunda ki güçlerle, onun ölmesiyle düşüncesinin de öleceğini, öldürülebileceğini sanan karşı güçlerin mücadelesi olarak özetlenebilir.

Bunun böyle bilinmesinin gereği ve önemi şunun için dır: Bugün AST içinde Asaf Çiyiltepe düşüncesiyle çelişen anti demokratik sanat yönetimi, AST'ın devrimci çizgisinin dışında bir repertuar izleme ye başlamasının da gösterdiği gibi, apaçık ortadadır.

Bu durum neden önemlidir? Şunun için; Nasıl ki, dünün AST'ı devrimci tutumuyla karşı — devrimcileri rahatsız etmekteydi ise ,bugün devrimci çizgi dışındaki repertuarı ile de (Eskici dükkânı hariç) devrimci güçleri tedirgin etmekte ve giderek AST'ın ilerici seyircinin gözünden düşürülmesi saşlanmak istenmektedir.

Asaf Çiyiltepe düşüncesinin karşısındaki güçlerin oy

Simavnalı Şeyh Bedrettin tartışması üzerine ...

Oyunlarım üstüne yapılan eleştirilere karşılık vermek âdetim değildir. Ama bu kez sayın İlber Ortaylı'nın Devrim'de açtığı ve sürdürdüğü tartışmaya katılmak zorunluğunu duyuyorum. Bunun neden ikidir.

1 — Gerçekten önemli bir konu üstünde gelişmektedir tartışma.

2— Gerçekten Sayın İlber Ortaylı, beni nasıl uyarılması gereken iyi niyetli bir yazar sayıyorsa, ben de onu uyarılması gereken iyi niyetli bir eleştirici saymaktayım.

Bir nokta daha belirteceğim belki bu yazımda. O da bir yazarı yapıtlarının sınırları içinde değerlendirmek gerektiği gerçeğidir. Bir yazarı yapma dıklarıyla, yapmak istemedikleriyle, yapamadıklarıyla eleştirmek, söz gelişi Edison'u, neden Röntgen aygıtını bul madığı için ,ya da Röntgeni neden telefonu icat etmediği için eleştirmek kadar garip bir tutum olur .

Bunu böylece belirttikten sonra cevabımıza geçelim.

1 — Devrim'deki yazının imzasız çıkması madem ki teknik nedenlere bağlanmak istenıyor, öyle olsun. Ma demki eleştirici yazısına sahip çıkmıyor, bu mesele kapanmıştır. Yalnız bir küçük dalgınlığına dokunmak istiyorum sayın eleştiricinin. Sayın İyi niyetli e leştirmen diyor ki: «Şeyh Bedreddin üzerinde önemle durdum, gece yarısına dek oyun provalarına girdim ,ilgili literatürü inceledim, yazarla rejisörle tartıştım, yazıdaki fikirler orada şe killendi.»

Yanlışlık şurda: «Benim kendileriyle Şeyh Bedreddin üstündeki tartışmam, eleştirileri Devrim'de çıktık tan çok sonralar, bir radyo konuşması dolayısıyla karşı karşıya geldiğimiz zamandır, daha önce değil. Demek ki, sayın eleştirici, fikirleri kafasında bi çimlenmeden önce benimle konuşmuş, tartışmış değildir.

Her halde sayın eleştirici iyi niyetinin kanıtını vermek için sapmış bu vola. oysa önemli bile değildir bu. Hiç bir eleştirici, eleştirisini yapmadan ön ce yazarıyla tartışmak zorunda değildir .Bu da bizim iyi niyetli eleştiricimi ze bir uyarımız olsun.

Önemli olan bir eleştiriye girme den önce, yazarıyla tartışma değil, e leştirisini yaparken önyargılarından kurtulabilmektir.

Önemli olan gece yarılarına dek provaları izlerken, ki biz buna inanıyoruz, literatürleri karıştırırken — ki buna da inanıyoruz—, yazarı kendi yaratıklarının ya da yapmak istediklerinin sınırları içinde yargılayabilmektir. Yoksa kendi ön yargılarının doğrultusunda kendi çizgisine uzaklığı ya da yakınlığına bakarak eleştirmek değildir. Bunu yapabilmiş midir sayın iyi niyetli eleştirici? Hayır. Zaten böyle bir kaygısı da yok. Tersine ,kendisi de bu ön yargıyı «Devrim, kültür sayfasını, sanatın dallarına tüneyen ucuz popülist, antikemalist akımlara karşı savaş için açmıştır, tiaytro eleştirilerimin gayesi budur» demekle açıklıyor. Peki, öyleyse soruyoruz kendilerine neden ne ce yanılarına dek, izlemiştir provaları? Metnin bu provalarda değişebileceği umuduyla mı? Neden izlemistir lite ratürü bunca titizlikle? Kendi ön yargılarına dayanak noktalar aramaktan başka bir amacı var mıdır bu araştırmaların? Mademki ne benim metnim ne de kendilerinin ön yargıları değişmiyecek, boşuna zahmet buyurmuşlar ge ce yarılarına dek provaları izlemekte ve de literatürleri karıştırmakla.

Bir başka soru daha:

Hangi çizgidedir sayın iyi niyetli eleştirici?

Kemalist çizgide mi? Marksist çizgide mi? Hangi çizgide olursa ol sun saygındır bizce. Bize sayın olmayan Kemalizmle, Marksizmi birbirine karıştırma açıkgözlüğündür. Bu bir yut turmaca değilse, bir kavram kargaşasıdır ve her ikisi de sayın iyi niyetli eleştiriciye yakışmıyor. Yooo ille de Marksizmi Kemalizmle birbirine karıştırmakta ısrar edecekseık, biz bu yut turmacanın içinde bulunmıyacağız, meydanı kendilerine bırakacağız, İsterdikleri gibi atıp tutabilirler.

Ama bizce sayın eleştirici daha çok Marksist çizgide gibi görünüyor ki bu da bizce saygı değer bir tutum dur, ve yanıtlarımızı bu açıdan verme yi sayın eleştiriciyle bir ortak dil bulma bakımından gerekli saymaktayız.

Şimdi bir ikinci sorun çıkıyor ortaya: Marksizmi, değişik koşullara, değişik taktiklere, değişik stratejilere karşın değişmiyen bir hayat görüşü, her yerde, her çağda, her olaya uygulanabilir bir metot olarak mı görüyor, doğmatik bir kehanetler mecmuası, doğmatik kurallar zebunu mu?..

Eğer Marksizmi bu ikinci anlamda alıyorsa biz bunda de yokuz, ama öyle almamış olsa ön yargılarından kurtulur, beni kendi çizgimde, kendi değer sistemimle yargılardı, nasıl bir eleştirici için, yazarıyla konuşup tartışmadan eleştirmek kusur değilse, bir yazar için de, her eleştiriciyle görüşüp danışmadan bir eser vermek kusur olmadığını anlardı. Ve en iyisi benı hem Kemalizme hem Marksizme ayrı kırı bir tutum içinde göstermek tuhaflığına düşmezdi. İlericilik adına, hem Kemalizmi, hem Marksizmi kendi tekelinde tutup zavallı yazara soluk aldırmamak zalimliğini göstermezdi. Demek kişi ya sayın iyi niyetli eleştiricinin çizgisinde olacak, ya da na Kemalist, ne marksist, ve dolayısıyla na de ilerici olamayacak? Yağma yok, bu kadarını, ne denli iyi niyetli olursa, olsun bir eleştiriciye vermezler.

2— Sayın iyi niyetli eleştirici «Biz Bedreddinli feodalite artığı olarak görmüyoruz, ama Orhan Asena gibi siz de Osmanlıları feodalite artığı olarak görüyorsunuz» diye paylıyor Tahsin Saraçı. Oysa ne ben, oyunum da, ve Bedreddin üzerine yazdığım yazılarımda ,ne de Tahsin Saraç, söz konusu olan yazısında ,Osmanlıyı feodalite artığı olarak görmekteyiz. Tersine Osmanlı düzenini, çağının düzenine göre çok ileri bir düzen, bir İmparatorluk olarak görmekteyiz. Ancak Bedreddinin düzenini daha da ileri bulmakta yız. Sayın iyi niyetli eleştiricinin gönü bunu bir türlü böyle almaya elvermiyor ,istiyor ki ya Osmanlı düzenini feodalite artığı sayalım, ya da Bedreddini.

«Bedreddin için, bütün doğuyu gezen, en seçkin öğretmenlerden dersi gören, eski çağdaş doğu dünyasının toplumsal hareket ve düşüncelerini BİLİMSEYEN, diye yazdım, ama orta çağ kalıntısı, feodalite artığı diye bir de yim kullanmadım, lütfen yazdığım seyleri eleştiriniz, metne kendiliğinizden eklemeler yapmayınız» diye azarlıyor gene bir yerde Tahsin Saraçı.

Peki biz Osmanlı düzeninin yerini saptadık, şimdi de soruyoruz sayın eleştiriciye: Bu Osmanlı düzeninin gerisinde kaldığına göre, ortaçağ doğu dünyasının toplumsal hareket ve dü şüncelerini BENİMSEYEN, ama gene de ortaçağ kalıntısı, feodalite artığı olmayan Bedreddinin yeri neresidir? Lütfen kendileri saptasınlar bu yeri?.

Dedikoy, tüm anlaşmazlık önyargılardan doğuyor, ille de bilimsel materyalizm uygulanacak san'atta, ve ille de katı kurallar halinde uygulanacak, ve çok kez uygulayanın elinde yalan yanlış uygulanacak.

«Markstan önceki her hareket utopik değildir diyor sayın eleştirici. Bu neyi açıklar? Fransız devriminden sonra, burjuva devrimcilere devrime sosyalist bir öz kazandırmak istedikleri için anlaşmazlığa düşen ve bu uğurda kellesini veren Babeuf ve arkadaşları kendinden nice sonraki dünyaya gelen Marksla aynı çizgide midirler. Marksla aynı çizgide olmadıkları için bunları Burjuva devriminden de geri de, hatta kırallık çizgisinin de gerisine de saymaya hakkımız var mı? Peki Babeuf'ü ve arkadaşlarını burjuva devriminin çok ilerisinde sayacağız da, Bedreddini Osmanlı düzeninin gerisine nasıl atacağız. O ki istekleriyle, önerileriyle, bu adını saydığımız devrimcilere yaklaşır, tek kusuru ortaçağ doğu dünyasının eğitiminden geçmiş olması mı?.

3 — «Tarihe romantik halkçı bakış gözle bakmak bazan adalet duygusunun ve toplumculuğunun gereği gibi görünürse de aslında sövenizmin ve ırkçılığın kaynağı olmuştur. modern Türk edebiyatını ve tiyatrosunu teşkil eden bu akıma karşı savaşmak Devrimin görevidir» diyor sayın iyi niyetli eleştirici. Mademki öyle buyuruyor, öyledir. Ne var ki bu kıyaya Nazım Hikmeti katmaya bir türlü gönlü elvermiyor, ille ona bir ayrıcalık tanıyacak.

Elbette Nazım Hikmete bir ayrıcalık tanınmasına karşı değiliz, ne var ki şiire tanınan her ayrıcalığın. tüm san'at adına, romana da, hikâyeye da, tiyatroya da tanınması gerektiğini savunuyoruz biz. Nazım Hikmet. hiç kuşkusuz bir büyük ozan olarak, «Bir dönünür etrafında bir mit yaratmak» nasıl kınanası olabilse, biz de bir oyun yazarı olarak karınca kararınca bu hakkımızı kullanmak yetkisine sahibiz Bu nu çoğlar boyunca tüm tiyatro yazarları böyle yapmıştır. Aschyleus. Sophocles, Euripides böyle yapmışlardır antik Yunanda, Schakespear böyle yapmıştır, Racine, Corneille böyle yapmışlardır, ve çağımız yazarları da Montherland, Arthur Miller, Max Frisch Peter Weiss böyle yapmaktadırlar, böyle yapılacaktır. Hiç bir eleştirici hiç bir felsefe adına bu hakkı alamaz san'atçının elinden.

Orhan Asena

Doğu Anadolunun düzeni

İlber Ortaylı

Erzurum Atatürk Üniversitesi Asistanlarından Dr. İsmail Beşikçi sosyoloji dalında örnek araştırmalar yapan bilim adamlarımızdandır. Orijinal bir doktora çalışmasından (Göçebe Alikan Aşireti) sonra, bu sefer hem Doğu Anadolu'nun yapısal sorunlarını, toplumsal değişimini, hem de doğu mitinglerinin analizini kapsayan geniş bir çalışması (— Doğu Anadolu'nun Düzeni—» adı altında yayınlandı Çalışmanın en sağlam yanı, baştan sona istatistik verilere anketlere, saha araştırmalarına dayanması. Bu neden ledirki, araştırmacı Köy İşleri Bakanlığı ve bazı kuruluşlarının gerçeğe uymayan istatistiklerini çürütüyor. Türkiye içinde karşılaştırmalı olarak doğu bölgesinin tarımsal, feodal ve yarı feodal bünyesi üzerinde duruyor, şimdiye kadar alınan tedbirlerin, bu durumu değiştirme kabiliyetinde olmadığını, toplumsal ve ekonomik yönden doğunun ülke ile bütünleşme ve gerçek şehirleşme söz konusu değildir. İş bölümü, kredi müessesesi, şehrin ticaret hayatı, merkezleri gibi örneklerle bu durum açıklanıyor. Aşiret düzeninin de vamı ve Hakkâri gibi yerlerde egemen olması şeyhlik ve ağalık kurumunun sosyal kontrol ve sosyal hizmet gibi görevlerini ve fonksiyonlarını sağlamalarının sürgünü gibi köksüz tedbirler bu bünyeyi değiştiremez Doğuda banka mevduatı dahil bütün üretim fazlası batıya akmaktadır. Tarımdaki iptidai teknik ve işletme usulleri anlatılıyor. Toprak dağılımı ve resmi istatistiklerin yanlış ığı gösteriliyor. Tarım ve mülkiyet ilişkileri feodaldir. Kaçakçılığın nedenleri, sosyal bünye ile ilgisi belirtiliyor. Aşiretler ki kaçakçılık sınıfsal bir nitelik kazanmış, sözde tedbirlerle bu işi bir azınlığa maletmiştir. Bu azınlığın kazandığının ne doğuya ne de ülkeye sermaye hareketleri bakında bir fayda sağlamadığı yoktur. Araştırmalarında yerli dil ve lehçeler üzerindeki bilgisinden yararlanan İsmail Beşikçi bu eserinde doğu sorunun etnik yönü üzerinde de değer li vergiler öne sürmektedir. Yöneticilerin bu konudaki bilgisizliği tarz tutumu ve hatalı bir doğu politikasının sonuçlarını örnek olaylarla göstiriyor. Doğuda aşiret düzeni dışında kalan Yezidi ve Süryanilerin sosyal yapıdaki yeri hayat tarzları hakkında da ilk defadır ki, sistematik bir bilgi elde edebiliyoruz. Sonuç olarak denebilir ki; Bugüne kadar doğu sorunu ile ilgili olarak bölgenin sosyo — politik, ekonomik ve özellikle etnik yapısı üzerinde ilk defa dır ki, etraflı ve orijinal bir araştırma yapılmıştır. Araştırmanın bu yönden karşılaştığı güçlükler ve gösterdiği bir tün adamı cesareti övgüye layıktır Doğu Anadoluyu gerçek yüzüyle tanıması gereken her Türk aydını Dr İsmail Beşikçinin «Doğu Anadolunun Düzeni» adlı kitabını mutlaka okumalıdır.

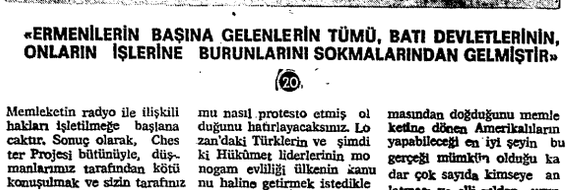

Amerika'da Lozan Tartışmaları

«ERMENİLERİN BAŞINA GELENLERİN TÜMÜ, BATI DEVLETLERİNİN, ONLARIN İŞLERİNE BURUNLARINI SOKMALARINDAN GELMİŞTİR»

(20)

Memleketin radyo ile ilişkili hakları işletilmeğe başlana caktır. Sonuç olarak, Chester Projesi bütünüyle, düşmanlarımız tarafından kötü konuşulmak ve sizin tarafınız dan kötü düşünülmek yerine, pek kısa bir süre sonra, bütün Amerikalıların iyi düşüncelerini ve Türklerin ebedi minnettarlığını hak edecektir. (Alkışlar)

Başkan : Beş dakikamız var. Burada bana ilginç görünen bir soru var, Maalesef soruların çoğuna cevap vermiş olanların cevap vermesi istenmiş. Soru şu: Türkiye'de bu günkü misyoner okullarının amacı misyonerlik midir? Kansatimece bu soruyu Dr Barton cevalandırmalı.

Dr. Barton : Amaç tamamen misyonerliktir.

Profesör W. L. Westermann : Konuşmacılar masasında oturan hanımdan, Miss Barnette Miller'den sormak istiyorum. Kendisi cevabı bilmiyorsa Dr. Barton tarafından cevaplandırılabilir. Hali hazır Türk Milli Hükûmeti nin monogam evliliği hakkında daki düşüncesi nedir?

Başkan : Miss Miller cevap veremiyecekmiş. Ya siz, Dr.Barton? İkinci tercihiniz ama razı olacağınızı ümit ediyorum.

Dr. Barton : Konu Lozan da uzun boylu tartışılmış ve Türkler yapacakları ilk işler den birinin tek erkekle tek kadının evlenmesini sağlayacak bir kanun koymak olacağını beyan etmişlerdir. Amerikan gazetelerinin bu tutumu nasıl protesto etmiş olduğunu hatırlayacaksınız. Lozan'daki Türklerin ve şimdiki Hükûmet liderlerinin mongam evliliği ülkenin kanunu haline getirmek istedikleri nden benim hiçbir şüphem yoktur.

Mr. Kohler : Ben, bizim kendi davranışlarımız Ermenilerin Türkiye'deki çıkarlarının zararlı olmamış mıdır, diye sormak isti yorum. Bir iki yıl önce, dini nedenlerle işkenceye maruz kalmış olmaları yüzünden ıztırap, çektikleri ve yerlerin den göçmeye mecbur kaldıkları gerekçesiyle Ermenileri muaf tutması Kongre'den istendiğinde bu teklif reddedilmiştir. Öte yandan, Chicago Federal Mahkemesi geçenler de Ermenileri natüralizasyon kanununa göre beyaz insanlar olmadıkları sebebiyle ABD uyruğuna kabul edilme ye ehil olmadıklarına dair kararı almıştır. Yine geçenler de, natüralizasyonu sağlamış ve yıllardan beri Birleşik Devletler vatandaşı olmuş sanılan Ermenilerin Amerikan vatandaşı olmadığı iddia edilmiştir.

Mr. Henry D. Ashton : Bu soruya, bütün noktaları bir den kapsamadığı halde, Mr. Carey Stetlan'in bir sözü ile cevap vereceğim. Mr. Carey Stetlan, Türkiye'nin en büyük bankasının başkan yardımcısı ve Ermenidir Mr. Stejlan, son zamanlarda Ermenilerin başına gelen bütün felâketlerin Batılı milletlerin onların işlerine karışmasından doğduğunu memleketine dönen Amerikalıların yapabileceği en iyi şeyin bu gerçeği mümkün olduğu kadar çok sayıda kimseye anlatması ve elli yıldan uzun bir süreden beri devam eden Ermeni işlerine müdaheleye son vermelerini söylemesi olduğunu; Türklere ve ırkçılığa karşı propagandayı fiilen sona etmek amacıyla Amerika'da muazzam meblâğlar sarfedildiğini, Türklerin feci katılamları yapmağa böyle likle tahrik edilmiş olduğunu ve Batılı milletlerin Hıristiyanlığı korumak adına Ermenilerin işlerine karışmasının dünyada onlara en fazla zarar veren şey olduğunu söylemiştir.

Başkan : Bu soruya cevap veren Mr. Ashton kendisi de bir soru sormuş bulunmaktadır. Bu itibarla, masadaki konuşmacılardan birine Mr. Ashton'un cevap süresi kadar konuşma müsaadesi verecğim.

Mr. Gerard : Şimdi konuşan centilmenin sözlerinden anlıyorum ki, kendisine göre, eğer bir adamı cinayet işlediği için eleştirirseniz onu başka cinayetler işlemeye teşvik etmiş olursunuz, onun için canilerin aleyhinde katiyyen konuşmamak gerekli dir. Hıristiyan halkları açısından bakıldığında Türkiye'nin bütün tarihi birbirini izleyen katliamlarla doludur.

1914'den önce biz bu mem.e kette bu konuda hiçbir kesin tutum almamıştık. Ermeniler ya da Türkler'in tebaaları hakkında içimizde bir endişe yoktu. Burada bulunan siz bayanlar ve baylar bunu biliyorsunuz. 1914'den sonra ve savaş süresince General Harbord, büyükelçi Mogenthau ve öbür yetkililere göre Hıristiyan kardeşlerimizden 800 bini soğukkanlılıkla katledilmiştir. Şimdi size soruyorum. Bir millet bu cinayeti işlerken bu tek kelime söyle meden oturup bakacak ve onlarla birşey olmamış gibi bir sulh ve dostluk anlaşmasına mı girecektir? Prof. Stoub, bir adamın cinayet işlediğini fakat ona kadı den memesi gerektiğini söylemiş ve Ford marka bir arabanın kan ve suçu temizleyebilece ğini ima etmiştir.

Başkan : Toplantı bitmiştir.

MR. EVERETTE P. WHEELER — (Mr. Everette P. Wheeler'in de bu konuda konuşması istenmiş, fakat Başkan, zamanın sınırlı olması nedeniyle kendisine söz vermemiştir. Mr. Wheeler'in hazırlamış olduğu konuşma toplantı tutanaklarının bir parçası olarak buraya alınmıştır.) Uluslararası hukukun esas prensiplerine bir göz atmak durumu aydınlatacaktır. Birleşik Devletler ile Türkiye arasındaki 1830 ve 1862 anlaşmaları Amerika Hükûmetini bağlayıcıdır. Şansöyle Kent ilgili kaideyi şöyle ifade etmektedir :

«Hükûmetlerin anayasala rının değiştiği ve ihtilâllerin sık sık vuku bulduğu bu dönemde milletler hukukunda göre, antlaşmalar bunlardan mütteessir olmayacağı gibi, diğer devletler ya da kredi verenlere karşı yükümlülüklerin bu gibi değişiklikler dolayısıyla zayıflamıyacağının iyice anlaşılması gerekliidir Bir devlet sivil hükûmetinde ki şekil değişmesinden dolayı haklarını kaybeder, ne da görevlerinden alınır. Irtibat organı değişse de siyasi vücut aynıdır.»

(Sonu var)

Milli Mücadelede Mustafa Kemal ve ona karşı çıkanlar

Yazan ve Derleyen

Kemal Tüfekçioğlu

(Emekli Ordonat Albay)

«İnsanlar kendilerine ya çok pahalı veya çok ucuz değer biçerler. Sen değerlendirme hatası içindesin. Onun için senin yenilgin gerçeğin yenilgisi demektir.»
EPİKTETOS

1

Bir sonbahar günü, 6 Ekim 1922, pusu bir havadan sızan güncş ışıkları sularda donuk yankılar yapmış. Hay darpaşa'dan hızla giden tren İzmit istasyonuna yaklaşın ca birden durmuştur. Uzun bir duraklamadır bu. Yolcu larda meraklanmalar başla dığını hatırlarım. Bir süre sonra tren çok yavaş hare ket eder, durmakla yürümek arası bir hız, lokomotifin za man zaman piston seslerini duyuyoruz : Ding. Ding...

Bir ara yolcular arasından bir erkek sesi yükselir :

— Ali Kemal'i öldürmüş ler.

— Ne? Ali Kemal'i mi ? Oh olsun... Alçak, hain, va tansız.. sözleri havkırış ha linde yükseliyor vagonların içinde :

— Oh... Öldürenin elleri var olsun, gebersin hain!

Artık trenimiz istasyonda durmuştur.

Küçük yaşımda şunları ha tırlıyorum. Korkmuşum,

— Ne oldu anneciğim? Kim olmüş?.

Annem elimden tutuyor.

— Gel oğlum, diyor ve be ni eski vagonların basamak sahanlığına çıkarıyor.

Yerde bir ceset. Ayağına ip takılmış, gençler sürüklüyor lar. Yüzü kanlar içinde, hâ lâ kan akıyor ve hâlâ inci ni alamayan halk, yüzüne ev velâ tükürük, sonra taş atı yor. Ve annem, sararmış, he yecanlı ve titrek sesiyle :

— İşte oğlum, gör bunu ve unutma.. Bu bir vatan haini dir. Bu verde sürüklenen ce set, bizleri bugünlere kavuş turan Mustafa Kemal'e ve ar kadaşlarına, yâni şimdi ka vuşacağın babana karşı düş manla birleşen adama aittir. (Rahmetli annem beş vakit namazında, devamlı Kur'an okuyan bir Rumeli kadını dır.)

Bu milli, bu halk hareinin öyküsünü sizlere ilerde on tutuklayan polis komiserin den naklen, ayrıntılarıyla an taracağım.

İşte, İzmit topraklarını ve istasyonunu kirleten kan ların sahibi, Büyük Musta fa Kemal'e o devrin ilerici milli güçlerine karşı çıkan Padişahcı, halifeci yobaz çev relerin başyazarlarından biri dir ve o devrin bunlarla iş birliği yapmış siyasi iktida rın Dahiliye Nâzırıdır.

Ya diğerleri?... Refi' Cevat' lar (Ulunay), Refik Halit'ler (Karav), bağnaz vatans.z şeyhülislâmlar, imamlar, va izler, hâfızlar, yâni tüm med rese artıkları! Bunlar tüm düşmanla işbirliği yapanlar dır.

Bu yazının başına Epiktetos'un sözlerini koydum. Kö lelikten yetişme bu Yunan filozofu, bu sözünü insan i çin söylemiştir. Ben bu söz leri toplum davranışlarına da uygularım.

Evet, Ali Kemal halk tara fından, Ordunun bütün koru ma tedbirlerine rağmen linç edilmiştir.

Peki, ya Refik Halit, ya Re fi'Cevat, her ikisi «yüzeyli lik» tir. Her ne kadar, bü yük Mustafa Kemal, onları affetmiştir ama, yıllarca Re fi' Cevat ilerici bildiğimiz Milliyet gazetesinin fikra rı zarı olmuş ve şayanı hayret tir ki, ölümünde TRT kuru mumuz onun cenaze töreni ni televizyon ekranına aktar mıştır .

Gene teessüre şayandır ki, daha birçok Milli Mücadele kahramanları gibi, özellikle Refet Paşa'nın ölümünde ile rici Cumhuriyet gazetemiz bir köşeve dört satırlık ha berini kâfi görmüş ve radyo da ise, bir iki dakikalık bir aians haberine sığdırılarak geçiştirilmiştir ki, bu da Epiktetos'un toplumun in sanları değerlendirmedeki uygulamasıdır. Bu bir ülke için çok hazindir.

Konumuza gelince : Kamızca, bugün Türkiyemiz, elli yıl evvelki uğraşımızın içindedir. Söyle ki, büyük Mustafa Kemal'in Cumhuri yeti ve inkılâpları emanet et tiği yükselen gençlik ve ye tişen Mustafa Kemaller ile Milli Mücadeleden bu yana sinsi ve mel'un bir ortaçağ zihniyetinin 1946 — 1950 sonraları siyasî ve dinî örgütle rin mayalandırdığı, şekillen dirdiği, hatta güçlendirdiği, siyasî kadrolarına dahi aldığı halifeci — sultancı — ya bancı sömürü düzeninden yana olan (Aramco — CIA) Derviş Vahdeti — Saidi Nursi — Menemen katillerinin, Kürt Şeyh Saitlerin kafası nı, düşüncesini, davranışları nı, kısaca o zihniyeti temsil eden çevrelerle, örgütlerle olan uğraşıdır.

İşte ben, bu yazı dizisin de yeni yetişen Mustafa Kemallere, ilerici aydın kuşağa elli yıl evvelki sultancı — halifeci olduğu kadar ül keyi işgal etmiş düşmanla ş birliği yapan yazarlar ile ve tansız ve hain medrese artık larını kendi yazılarıyla tanı tacağım.

Ve ne hazindir ki, büyük Mustafa Kemal'in kurduğu Cumhuriyetin aydın kuşakla rı elli yıl sonra aynı uğraş içine girmişlerdir. Uğraş, yal nız bu mu? Hayır, içindeki gerici ve tutucu siyasi ve di ni çevreyle uğraşırken öte yandan çok sevgili büyük müttefikimiz, büyük dostu muz (!) Birleşik Amerika'nın 1948'den bu yana dost ve müttefik aldatmaca perdesi arkasında ülkemizin toprak üstü kaynaklarına bol bol çaktığı kazıklar, yâni sömü rü kazıkları, üsler, Jusmat, Tuslog, ikili anlaşmalar, AID, barış gönüllüleri gibi bağımsızlığı ortadan kaldı ran veya zedeleyen düzenler, örgütler! Ve nihayet Osman lı Düyunu Umumiyesini göl gede bırakan borçlanmalar ve borçlandırma örgütleri ve tuzakları...

O halde sormak lâzımdır. 1946'nın ve 1950'nin sorumlu larına: Hani büyük Mustafa Kemal'in Türk gençliğine e manet ettiği bağımsız ülke? Osmanlıdan kalan borçları ödemiş, bağımsız ülke? Ne rede Milli Mücadele sonrası yıllarının bağımsız dış poli tikası? Nerede şanlı zaferle rini kazanan ulusal ordusu?.

Evvelâ, benim, sonra da benden sonra yetişen genç kuşağın, daha sonra da tarihe karşı sorumlu olan, hani bütün ülke problemlerini çöz müş kuyudan adam çıkar mayı, yaşamının en büyük problemi sayan İsmet Paşa' ya bu soruları yöneltsek! El bette ki, bir süre düşünecek tir ve müşfik eşinin uzattığı sütü içtikten sonra,

— 1945 sonrası yaptığım demokrasi inkılâbı yapılmış ve yapılacak inkılâpların en büyüğüdür. Haytalar, sersе riler bunu anlamazlar, dive cekli tahmin olunur.

Son birkaç yıldır gerek Meclis kürsüsünde, gerekse bazı konuşmalarından buna benzer sesler işitiyoruz oldan. Hemen şunu belirtmek isteriz ki, bu sözler, bu yaşlı sesler, bizlere mütarekeye devrinin yaşlı ve devrime ayak uyduramıyarak olayların ve tarihi akışın gerisinde kal mış Ahmet İzzet, Salih ve Tevfik Paşaların paralelinde çağrışım yapmakta ve bü yük benzerlikler görmekte yiz. Çünkü bütün iyiniyetle rine rağmen, bu yaşlı insan lar, milli mücadele genç li der kadrosunun gerisinde kalmışlar ve sonra da büyük bir dürüstlükle siyaset sah nesinden çekilmişlerdir.

Artık konumuza girebiliriz. Siz aydın gençlere, elli yıl ön cesinin Milli Mücadele alev hinde yazılmış başyazı örnek lerini, bu sayıdan itibaren ta nıtacağız.

Bugünkü dille, 2 Mart 1920 tarihli «Peyamı Sabah» ın Ali Kemal imzalı başyazısı :

DEDİĞİMİZ OLMADI MI?

Kaçıncı deney oldu, hoşt bir kere daha olsun, ne anla mı var? Fakat en son, en uzucu olaylarla gerçekleş miştir ki, İttihat ve Terakki gibi, Kuvayı Milliye de siya si yeteneksten, en ilkel bir kumet ve egemenlik gerçek lerinden, evvelce olduğu gi bi yoksundur. O aldatıcı gös terişlere, boş keseden sözle re rağmen, tek yönetim biçi mi budur. O da ocak, çete dü zenidir. Yâni çarpmak, vur mak, kırmak geçtimek...

Zaten düşmanlarımız da bi ri oteden beri, başka bir işe yaramamakla, uygarlığın bu kumet ve egemenlik biçimle rini bir türlü benimsememek le suçlarlar. Bu devleti, bu milleti cihanın gözünden bir kez daha düşürmek iste yenler, yâni varlığımızın en büyük düşmanları da ancak böyle berbat, böyle tehlikeli bir yola onu sokmayı arzu ederlerdi. Onlar da istedikleri ne hemen hemen erdiler.

Damat Ferit Paşa için de Mustafa Kemallerin, Ra ufların, Bekir Sâmilerin ihti ras ve iftiralarına boyun e gerek işi yönetmek, içte ve dışta siyaset ve adaletin ke sin gereklerine yan çizmek, özetle Bursa'ya, Başkent'e ka pılarına kadar Kuvayı Milli ye sergerdelerini memleke tin başına belâ kılmak pek kolaydı. O zaman ona da Ka ra Vasıflar özel delege sıfa tıyla, bilinen klik adına hoş nutluk açıklamak için koşa koşa ziyarete gelirlerdi.

«Alâ bu sabahat ve tera vet / Râna bu huzur ve isti rahat.»

Hep güzel, hep iyi idi; ama o sıkıntılı ayrılış olmamalı idi. Ayrılış ki, bütün bu hâta ların acısını burnumuzdan fitil fitil çıkaracaktı ve ci karmaya başladı. Fakat ara da yine zavallı millet ateşe yandı.

Zavallı millet ki, vaktiyle İttihat ve Terakki'nin kötü lüklerinden olduğu gibi, şim di de Kuvayı Milliye'nin aşı rı kötülüklerinden sorumsuz idi, tepeden tırnağa masum idi. Çünkü o zaman da, şim di de bu kötülüklerden en çok zarar gören talihsiz o dur..... (Sansür)..... İttihat ve Terakki'deo dönüşme Ku vayı Milliye'nin samimi Türk ler ile, o saf Anadolu halkı ile hiçbir ilişkisi yoktu. Öbür ler çete, ocak ne derseniz deyiniz, öyle yakıcı, yıkıcı ve şıntar idi. Berikiler ise, ses siz ve suskun, işinde gücünde didinen, padişahından, mem leketinden başka bir şey dü şünmez halk idi.

Devletler bizde hükümet ve egemenlik adına bu halkın gerçek temsilcileriyle gönül den değerlendirdikleri hükü met adamlarıyla karşılaştık ça, ilişkide bulundukça bu memleket için ne mutlu idi. Yıllardan beri, sönük bir çe günlükla, sovdaşları gibi ne reden geldikleri bilinmeyen bir alay çekinmez, düşmüş Ulu Hakan'ın güçlü egemen liğine zorbalıkla miraşçı ol dular. Türklüğü tekelleri altı na aldılar, hükümeti ele ge cirdiler. Bu çevrenin birçok çanak yalayıcısı da, hemen onlara katıldığı için bir zor ba çevre olarak başımıza geçtiler. Ama bu devlet ve millete de yapılmadık fena lık bırakmadılar. Ama yine de bu ülkede, özellikle Ana dolu'da bugün bile boruları nı ötümektedirler. Çünkü iç ve dış her çâreye başvura rak fırıldaklarını çeviriyor lar. Kuvvet para etmeyince hemen yeni bir oyun çıkarı yorlar.

«Durma ahmak gibi dolabı nı tedvire çalış/Sıtk ile iş göremezsen de tezvire çalış» felsefesine ezelden âşina de ğil midirler? Şimdi de bir milliyet maskesidir takındı lar. Anadolu köylüsünü de ğil — o, aldanmaz, — Avru pa'yı aldatmak istediler. Ama işte o maske kazara yüz lerinden düşüverince, olanca çirkinliklerivle meydana çık tılar.

«Debâta gibi özlü, sözlü doğ ru gazeteler, memleketimizin şu güç, şu vahim durumuna bir çare olmak üzere, geçmiş hizmet ve iyiliklerini değer lendirdikleri Damat Ferit Pa şa Hükümeti gibi padişahın da, milletin de gerçekten güvendiği bir kabinenin ikti dar mevkine gelmesine taraf tar görünüyorlar. Fakat ay lardan beri, akla hayale sığ maz öyle yüksek siyaset bir kenarda dursun, sâdece sağ duyu ile bile bağdaşmaz siya si hatalarla hâlimiz böyle pe rişan edildikten sonra, han gi Damat Ferit Paşa, hangi devlet adamı vardır ki, böyle ağır bir yükü yüklenmek, öylesine büyük bir sorumlu luk altına girmek istesin.

Ancak ülkenin en ufak bir çıkarı uğruna kendisini feda etmek, ciddî bir hükûmet adamı için görevdir. Bir as ker, kazanamıyacağını bildi ği bir muharebede, vatanı nın şerefini olsun müdafaa edebilmek endişesiyle savaş alanına atılır. Biz öyle sanı yoruz ki, Damat Ferik Paşa' dan itibaren Sabahattin Bey ler, Reşit Beyler vb. bugün bu mevkidedirler. Padişah ve millet onlara emredince, mâruz bulunduğu tehlikele re bakarak en ateşli bir sa vaş safını bile geçen bu hü kûmet görevine koşmak zo runluluğundadırlar.

Millî çıkarlara uygun dav randıklarını öne süren sa yın topluluğa gelince, onlar da gerek içerde, gerek dışar da savundukları karışık fi kirlerle bu talihsiz ülkeyi ve niden felâket çukurlarına sü rüklemekte olduklarını, a teş bacayı büsbütün sarma dan, bıçak kemiğe dayanma dan düşünsünler. Düşünsün ler ve vicdan ve irfanlarına başvurarak bir karar alsın lar.

Çünkü biz, onların da iyi niyetli kişiler olduğuna inanı yoruz. Zâten insanlığın ica bı da budur.

Ali Kemal

Gelecek yazı :
«FETVACI DECCALİYE» VE REFİ, CEVAT'IN (ULUNAY) MUSTAFA KEMAL PAŞA İLE MİLLÎ MÜCADELE ALEYHİNDEKİ ALEM. DAR'DA ÇIKAN BAŞYAZI SI.

doğan avcioğlu
31 martta yabancı parmağı
bilgi yayınevi

EYLÜL 1961 "YUVARLAK MASA.. TOPLANTISININ GİZLİ ZABITLARI

Politikacılar Orduya ne söz verdiler ne yaptılar?

2

Başkan Ekrem Acuner — İkinci maddeye geçiyoruz :

2. Devrimlerimizin politik tartışma ve istismara konu edilmeme si.

HEPİMİZ ATATÜRKÇÜYÜZ...

AP adına Kâmuran Evliyaoğlu — Bütün partilerde elbette ki Atatürk'e ve onun yarattığı ve memlekete ve tirdiği inkılâplara sahip olma arzu su sonsuzdur.

Bu memlekette zaman zaman Atatürkçülüğü ve Atatürk inkılâp larını inhisarına almak gibi bir gâ ye güden bâzı siyasi partilerin mev cut olduğu gözlerimizden kaçma maktadır. Öyle haller oluyor ki, sâ dece bu siyasî partî Atatürk'çü devrimci, Atatürk inkılâplarının mü dafiidir, diğer bir parti veya teşek kül Atatürk mevzuunda hassas ve şildir!.. Bunu kabul etmiyoruz.

Atatürkçülüğü ve inkılâplarını bü tün partilerin benimsediklerini, bu mevzuların hiçbir parti ve zümre nin inhisarında addedilemiyeceği nin tebarüz ettirilmesini arz ve tek lif ediyorum.

CKMP Genel Sekreteri Abdülhak Kemal Yörük — CHP, herhangi bir inkılap prensibini korumak için ortaya atıldığı zaman — buna Son Havadis gazetesinde rastgeldim — CHP'nin devrimlerimiz diye halkı hitap etmesi, tavsife kalkması, Ata türk inkılâplarını istismar olur, den mektedir. Onun için bu maddeye bu ithamlara mâni olacak şekilde bir sarahat verelim.

Anayasa referandumunda dört milyon kırmızı oy zuhur etti. Bu prensiplerin ihmal edildiğini gös teriyor. Onun için partilerin, bu dek farasyonda, bu devrimlere sâdıkız, taraftarız demekle kalmayıp bunla rı geniş halk kitlelerine mal etmek için elimizden geldiği kadar çalış mayı taahhüt ediyoruz, diye bir sa rahat vermeleri lâzımdır.

YTP adına Esat Eğilmez — Bir çok kongrelerde «Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurmuş olanlara», Devrimlerin teminatı bizde, Atatürk bizim partimizdendi. Türk gençliği demek, bizim partimiz demektir. Bizim partimiz demek, Türk gençli ği demektir yolunda sözler sarfedil mektedir. Yine bir hatip, devrimci ler ve gericiler, yâni CHP'liler ve dışında kalanlar diye bir ifade kul lanmıştır. Mehaz da verebilirim: Çivril İlçe Kongresinde Avukat Hü dai Oral ve Fuat Dağdeviren tara fından söylenmiştir.

Derimizin mesamelerinde, kanı mızın kırmızı yuvarlaklarında ve bütün organlarımızda devrim ilke leri doğaşmaktadır.

CHP Genel Sekreteri Aksal — Atatürk ve inkılâplarını benimse mek kusur değildir. Ama Atatürk inkılâplarına karşı olmak değil Atatürk inkılâplarını, memleketi ortaçağdan kurtaran ve muasır me deniyet seviyesine getiren bu yolla rı açan bu inkılâpları kitleye benim setmekte hep birlikte yarışa çıka lım.

DP ATATÜRK DÜŞMANI İDİ ..

CHP Atatürkçülüğü, Atatürk umdelerini müdafaa ediyor, deni yor. CHP bunu inhisarına almamalı dır ve alamaz da.

DP dil ve din işlerindeki tutu mu ile memleketi yüz sene geriye götürmüştür. İnsana güzel bir ilâ ham geliyor. Partiler birleşerek söylemelidirler ki, Demokrat Par tinin varisi değildirler. Çünkü DP Atatürkçü değildi. Atatürk düşmanı idi.

YTP Genel Sekreteri İrfan Aksu — Türk köylüsü hiçbir zaman inkı lâpları benimsemeyen bir tutum i çinde olmamıştır. Hepimiz köyler den geldik. Bağrı açık, çocuğuna bez yerine paçavra bağlayan ve me mesini erkekleri içinde çıkarıp co cuğuna yudum yudum meme vere anaları her zaman görmekteyiz. Va tandaşla istihza etmekle onları dev rime karşı gelmeye, nakikaten mem lekette arzu ettiğimiz siyasî ve bü hassa inkılâplar mevzuunda birleş me noktasından uzaklaşmış ol yoruz.

Başbakan Ekrem Acuner - Efen dim, bu maddeye hakkında görüş'er şu noktalarda belirmiş oluyor ve Başkanlık Divanınca maddeye gir mesi istenen hususlar şunlardır: Şimdi okuyorum:

1. Devrimlerin bütün siyasî par tilerce benimsendiği.

2. Partilerüstü ve milletin mal olduğu.

3. Bu görüşlerin millete mal edilmesi için her türlü gayretin gös terileceği.

4. İnkılâplara karşı faaliyetle re dalma karşı gelineceği.

Turhan Feyzioğlu — Açıktan Atatürk aleyhtarıdır demez. Ama 27 Mayıs iktidarları devrinde va tandaşları beraberliğe götüren, ça mileri kapatan — açık konuşalım da netice alalım — vatandaşın mü barek imkânlarını ortadan kaldıran siyasî teşekkül olarak bir siyasî teşekkül itham edilir, bir başka si yasî teşekkül; "memlekette din ve vicdan hürriyetinin yeniden doğ ması için mücadele etmiş ve bu memlekette 27 yıl boyunca ortadan kaldırılmış olan din ve ibadet hür riyetini yeniden ihya etmiş bir te şekkül olarak methedilirse, bizim burada devrimlere müşterek sada kat diye belirttiğimiz nokta havada kalır. Bunu önleyecek birşeye ihti yaç vardır.

Ahmet Yıldız — Efendim, ben devrimlerimizi bütün hâlinde düşü nüyorum. Atatürk'ün üçtüş yolda, bir olus halinde, devam edilmekte dir. Anayasamızda devrimcilikten bahsedilmektedir. Anayasamızın 1. kinci maddesine göre, halihazırdaki cumhuriyetimiz, devrimci bir cum huriyetiir. Birişi çıkar, Anayasa çık maadan evvelki Atatürk devrimleri ni benimsıyorum diye, yeni Anaya sanın getirdiği devrimci yasiflar, inkâr edebilir. Devrimlerimiz bir bütün olarak mütalâa edilmelidir.

TARİKATLARLA REY TOPLAMA ...

Başkan Ekrem Acuner — Bu hususiaki müzakereler bitmiştir. Üçüncü maddeye geçiyoruz:

3. Din konusunun hiçbir suret ve maksatla istismar edilmemesi.

AP adına Kâmil Tekerek — Ne gibi hallerde dinin istismar edildiği nin iyice bilinmesi ve hudutlandırıl ması lâzımdır. İki üç gün evvel bir kongrede bir hanım, bir tez müda faa etti. Bu tezi müdafaa ederken, kendi fikirlerini kuvvetlendirmek için Kur'andan bir ayet okudu.

Dini siyasete âlet etmek bir is tismarcılık telakki edildiğinden ha tip konuşamıyor. Camide ezan o kunmaya başladığı zaman, ezana hürmeten konuşmayı keşiyor, bu nu, dini siyasete âlet addetmek o maz. Dinin siyasete âlet telakki si nin hudutlarının tayin edilmesi la zımdır. Bir Saidi Nursi çıkmıştır Bunun faaliyetleri devrimlerle me tadilmiştir .Bunun aleyhinde konuş mayı, dini siyasete âlet telakki et meye imkân yoktur.

Ezan, insanları namaza davet tir. Bu bakımdan namaza gelmeyi haber veren ezan, istenilen şekilde okunabilir. Tanrı uludur, Tanrı ulu dur.. diye ezanı istediği gibi okur.

Tarikatlarla rey toplama yolu na gidilirse, inkılap aleyhtarlığı ya pılırsa bunu menederiz. Mevlût o kutmak, dini istismar midir? Bir in sanın ölüyor mevlût okutu yor, vay sen dini istismar ediyor sun. Veya Kore şehitleri için mevlût okutuluyor. Bu dinî istismar telâ kî edilecek midir? Hudutların çizil mesi lâzımdır.

FERİT MELEN «CİCİ DEMOKRASİ»Yİ ANLATIYOR

CHP adına Ferit Melen — Efen dim birşey ilâve etmeme müsaade nizi rica edeceğim. Benden'in görü şüne göre, din istismarının klasik şeklinden başka bir diğer şekli da ha vardır. Son on yıl içinde buna rastlanmıştır. Bu, bilhassa Doğu il lerimizde kendilerini peygamber sü lalesinden, evlâdı Resul'den olduğu nu iddia eden ve asırlardanberi bu iddialarda olan insanlar vardır. Bunların, az da olsa, bu gibi insan ların siyasete karışmaları karşısın da, açıkça ifade edeyim, bazı siya si partilerin bunlara zaman zaman müracaat etmiştir ve adayı listeleri nin başına bunlar geçmiştir. Vatan daşlar, aday olabilirler ve seçilebilir ler ama, bunların manevi taraftarın dan yarışa çıkılmamalıdır ki, çıkıl mıştır. Bu surette, maalesef bu zümrenin kudretleri, eskisine naza ran on kat arttırılmıştır .Ve bu su retle ve daha zararlı hale gelmiş lerdir.

Bir misal ile arzetmek isterim. 1954'den evvel Demokrat Parti şeyh leri listesine koymaya başlamıştır. Aslında bizlerin de sevdiğimiz in sanlar ve hemşerilerimizdir. Bun dan sonra biz de 1957'den sonra bi zim parti mensubu arkadaşlarımız da buna karşı mücadele etmek için listelerine behemahal bir iki şeyh koymuşlar ve mebus yapmışlardır. Bunu yaptıktan sonra bu şeyhleri karşılıklı olarak övmeye başlamış lardır. Bunu yapınca, bunların nü fuzlarını on kat arttırmışlardır. Bu gün Demokrat Partinin halefi olan günu söyleyen bir parti, bu şeyhler den birini alınış Genel İdare Kuru lu azası yapmış ve parti müfettişi yapmıştır. Eskiden yapılan bu usul lere yeniden başlamış oluyoruz. Şeyhlere müracaat edip ellerini ö püp, kendilerinden yardım istenme sinin bu vesile ile halledilmesi lâ zımdır. Din istismarcılığının en teh likeli şekli budur. Bu mevzuu tetkik ederken, bunu da halletmek lâzım dır.

CKMP Genel Sekreteri Abdulhak Kemal Yörük — Buyurdular ki, bir yerde bilmünasebe ayetten bir tercüme okunduğu zaman, bu adam din istismarı tehmeti altında bulun duruluabilir mi? Zannetmiyorum.

Memleketçi Serbest Parti Genel Sekreteri Esat Çağa — İstanbul'da b'namaz tanınan bir kimsenin gidip de Ağrı'da namaz kılmaya kalkma sı, İstanbullular nazarında dinî is tismardır. Ama ben bir partili ola rak çıkmışım da kardeşlik tavsiye ediyorum. Kur'anı Kerim'den «İn nel mümini firkateynə» âyetini oku yorum. Bu, dini istismar değildir. Kendi fikrimi, cemiyet için faydalı olan bir fikri halka aşılamak için, onun dinî hissiyatından istifade et mek istiyorum. Veyahut diyorum ki, Kur'anı Kerim'de «İkra» diye başlamıştır. «Oku» demektir. De mek ki daha namaz, oruç, hac, ze kât farz olmadan insan için ilk farz olan okumaktır. Oku, okumazsın yarı müslümansın desem, bu dini istismar olmaz. Ama partimin men faatı için şahsî çıkarlarım için dî ni konulara temas edersem, bu istis mar sayılır.

ALEVİ — SUNNİ ÇATIŞMASI

Abdülhak Kemal Yörük — Mem leketimizde sunnilik ve şiilik mese leleri vardır. Maalesef bu da kitle ler arasında bir takım propaganda mevzuu olur. Sunniler şiilere, şiiler sunnilere — şii demiyeyim de ale vi diyeyim — aleviler sunnillere kar şı bir hizip durumundadırlar. Bun lar da dini istismar ve siyasi mânâ da dini istismar değil ama, içtimai mânâda dini istismardır. Bu, muaz zam bir kitlenin diğer muazzam kit leye karşı hasumetini tahrik mahi yetindedir. Bunların dahi yapılma sını önleyici bir hükmün konması uygundur.

Başkan Ekrem Acuner — Unu mi temsayıl şu noktalarda toplan mış bulunuyor: Siyasi partiler, şa hıslar veya bir partiyi, din konusun da leh ve aleyhte itham edemezler. Partiler arasında manevi nüfuz ya rışması yapılmıyacaktır. Bu mesele ye Ferit Melen Bey de temas buyur muşlardır. Bunu da kabul ediyoruz. Anayasanın 19. maddesine tama men sadakat gösterilecek. Bu da ta ahhüt edilliyor. Halkın dinî hissiya tını okşayarak rey toplanması, es la tercih edilmiyecektir. Bu da ka bul ediliyor. Vatandaşın, din istis mar edilerek, birbirine düşman edil memesi taahhüt edilmiş oluyor.

Gelecek Yazı:

YASSIADA DURUŞMALARI — ORMAN DAVASI — SEÇİMLERİN MEŞRUİYETİ

Haberler

MEDEA

Geçen yıl İtalyan Pasolini' nin yönetimi altında Türkiye' de çevrilen ve Maria Callas' in baş rolde oynadığı «Medea» filmi Avrupa sinemala rında gösterilmeğe başlandı. Türkiye'de bulunduğu sıralar da yaptığı bir konuşmada «artık proleteryanın sorunla rını dile getirmekten vazgeç tiğini, çünkü İtalya'da prole terya diye bir sınıfın kalma dığını» iddia eden Pasolini, Euripides'in aynı isimli ünlü tragedisinden esinlenerek yap tığı «Medea» da eski din ile şimdiki tanrıtanımaz modern dünya arasındaki çelişkiyi an lattığını söylemektedir.

TEODORAKİS YABANCI BASINA GÖSTERİLDİ

Ünlü Yunan bestecisinin, hasta olduğu ve hastaneye kaldırıldığı haberleri üzerine, Yunan Hükümeti, yabancı ba sının «tutukluyu» uzaktan görmesine izin verdi.

Altı gazeteci ve bir fotoğ rafçı, Atina'nın 60 kilometre kuzeyindeki Oropos toplama kampı, ya da Cezaevine gitti ler. Ünlü besteci 23 Ekim' den beri burada tutuklu bu lunmaktadır.

Cunta temsilcisi kitap ver me bahanesiyle besteciyi ça ğırırken gazeteciler ve fotoğ rafçı emir üzerine bir perde nin arkasına saklandılar ve Teodorakis'i oradan seyretti ler. Ünlü besteci sıhhatte gö züküyordu, fakat solgunlu ve bir hayli şişmanlamıştı.

İRTİCA NASIL BESLENİYOR?

Erdoğan Alkan

Köyde öğretmen didinir durur, yoksul köy çocukları oku sun, eğitilsin, hem kendilerine ,hem yurda yararlı olsun diye. Karşısında yobazı bulur.

Fabrikadaki işçi grev yapar, insanca yaşamak için, iş güvenliğinin sağlanması için. Karşısında yobazı bulur. Patron la b'rliktir yobaz.

Üniversiteli öğrenci Amerikalıya ,işbirlikçi kompradora başkaldırır, halkını sömürüden kurtarmak için. Karşısında yo bazı bulur. Amerikalıların, kompradorun yanındadır yobaz.

Bilimin ışığında yürüyelim, çağdaş uluslar gibi biz de aya füzeler gönderelim dersiniz. Yanıtlar yobaz: «Bugün Ame rikalılar ve Ruslar uzay yolculuğu yapmaya çalışıyorlar. Pay gamberimiz 1400 yıl önce bu yolculuğu Burak adlı ata bine rek, yatağı bile soğumadan yapmış ve bütün uzayı dolaşmış ve Allahla konuşmuştur. Peygamberimizin bu miraç yolcu luğu yanında bugünkü uzay yolculuğunun ne hükmü var.» (1)

Eğitim sorunlarının çözümlenmesi için boykot yapan öğ retmen karşısında yobazı bulur

Yurdu istilâcı düşmandan kurtarmak isteyen subay kar şısında yobazı bulur. Silahlanmış, güvurun yanında yerini al mıştır yobaz.

Yobazlık öylesine almış yürümüştür ki yobaz imam bile dışına dolgu yaptırınca karşısında yetiştirdiği yobazları bul muştur.. Senin dişlerin dolgulu, ardına namaz kılmayız de mişlerdir.

Yobaz Kayseride öğretmenleri döğer, TÖS'ün yapılarını yıkar, İstanbul'da üniversiteliyi, karısı kısa kollu giyiyor di ye, yoldan geçen memuru öldürür. Konyada otelleri basar, ka dınların kilotlarını sırıklarının ucuna takıp gezdirir.

Ülkenin kalkınması, ilerlemesi için herşeyden önce geri cilikle savaşmak gerekirken, aksine gericiler Maliye Bakan lığı, Özel İdareler, Belediyeler ve diğer iktisadî devlet örgüt leri bütçelerinden beslenmektedirler. Hükümet'in ayırdığı pa ra yetmiyormuş gibi, Bütçe Komisyonunda, on milyonlar bütçe ye eklenmiştir, Halktan alınan vergiler resimler, İşçinin, köy lünün, dar gelirli memurun alın teri Kublilay'ın başı gibi ger cilere sunulmaktadır. Örneğin 1969 yılı içinde gerici örgütle re sadece Konya, Balıkesir ve Antalya gibi üç ilde ve sadece özel İdareler bütçesinden 143.500 lira verilmiştir. Toplam yar dım ise 5 milyonun üstündedir. Bu 5 milyon ile en azından 50 köy okula ve 2.500 köy çocuğu dana aydınlığa kavuşturula maz mıydı?.

Türkiye, Kıbrıs için konferansmı istiyor?

Kıbrıs'taki son gelişmeler ın Türkiye'nin tutumunda bir sertleşmeye yol açtığına değinen Frankfurter Allgemei ne Zeitung, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U — Thant ile Çağlayangil'in son Ankara görüşmesinden sızan haberle re göre **Türkiye'nin dörtlü bir konferans arzuladığını** yaz makta ve şöyle devam etmek tedir :

Mevcut Anayasa'nın gözden geçirilmesini ve Kıbrıs Türk lerinin hukuki durumunun düzeltilmesini sağlamak ise yen Ankara, bu konferansa, İngiltere, Yunanistan, Kıbrıs ve tam söz hakkına sahip ola rak Kıbrıs Türk Cemaati tem silcilerinin katılmasını öngör mektedir.

Ankara ve Lefkoşe'den alı nan haberlere bakılırsa, Türk lerin, Adanın İsviçre örneğine uygun bir biçimde idari bö lümlere ayrılmasına yöneli miş ciddi bir çabanın içinde ol duklarına dair Yunanlıların duyduğu endişeler artmakta dır. Öte yandan, Başbakan Makarios ise, böyle bir bölün meyi «kabulü imkânsız» ola rak nitelemektedir.

Bu arada son gelişmeler karşısında Sovyetler'in takın dığı tavıra işaret eden Alman gazetesi, **Kıbrıs'ın bağımsızlığının tehlikeye girme.. halinde «silah kuvveti» ile korunacağı yolundaki Sovyet tehdidinin** ciddiyetle karşılandığını belirtmektedir. Gazeteye göre, Sovyetler Birliğini böyle bir tutuma iten neden, Makarios'un artık Ada halkının yüzde 77'sini teşkil eden Kıbrıs Rumlarını «Enosis» in gerçekleşemiyeceğine inandıramıyacağında yatmaktadır.

«Moskova'nın hedefi, Kıbrıs'taki İngiliz deniz ve hava üslerinin ortadan kaldırılmasıdır» diyen gazete, ayrıca **Amerikalıların Kıbrıstaki ve dar istasyonlarının da Sovyetler'in Akdeniz filosu için sakıncalı görüldüğünü bildirmektedir. Bunun gibi Ada'da k üslerde bulunan atom silâhlarının da, Moskovatarafından şimdiden diplomatik bas kı yoluyla kaldırılmasına çalışıldığı da belirtilmektedir.**

Öte yandan, geçtiğimiz haf ta içinde, Hürriyet gazetesi nin, Yunanistan'ın Kıbrıs bun ramına geçici bir çözüm yolu bulmak amacıyla beşli bir toplantı istediğine dair Atina' dan verdiği haberi yalanla yan Dışişleri Bakanlığı sözcü sü, ayrıca, bu konuda Makari os'un bir teklifi olmadığını da açıklamıştır.

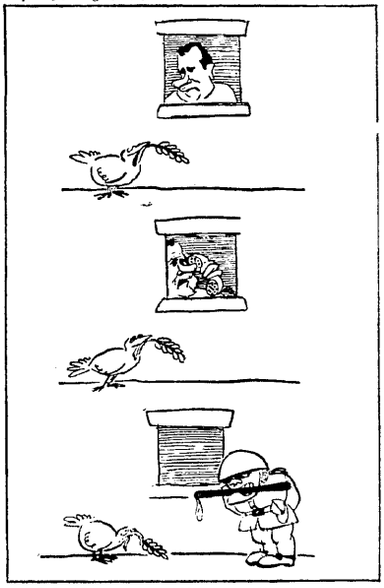

Gerillacı Arafat'ın Kremlin'deki gizli görüşmeleri

«Orta Doğu anlaşmazlığı nın barışçı çözümü yolun a karşı koymak, Güvenlik Ku rulunun 22 Kasım 1967 tarih li kararını reddetmek, bir halk savaşı ilkesinin kefale tini yüklenmek, Amerikan emperyalizmi tarafından des teklenen ve sâdece Arap ül keleri için değil ,dünya bar ışı için de belirsiz ve hesap lanması imkânsız sonuçlar doğurabilecek olan yeni bir İsrail saldırısını tahrik et mek demektir. Nukleer s güç olarak, uluslararası so rumluluklarımız bizim sü zeme temkinli bir politika g memiz zorunlu kılmaktadır. Kaldı ki, hiçbir Arap ulusu, o anda yeni bir savaşa kar ecek güçte değildir. Ve yeni bir bozgun ve da dünya çapında bir tehdidin, Filistin halkı da dahil, tüm dünya halkları için büyük felâket olacaktır.»

Sovyet yöneticileri, 24 Şubat 1970 günü Yasser Arafat'ı Kremlin'de bir kez daha Orta Doğu bunalımını karşı sındılar. Sovyet politikasının yukarıdaki sözlerle anlatıldığı

SEMBOLİK BİR DEĞER Mİ?

Sovyetler Birliği geçtiğimiz yıllar içerisinde, birçok Arap ülkesi ile ilişkilerini geliştirmiş, Arap milliyetçiliğini desteklemiş ve Arap Sosyalizmini yüceltmiştir. Bundan önce de, 1965 yılında Cezayir'de, bugünkü kadar gizli kalmış bir görüşme sırasında, Sovyet Başkanı Podgorny, Arafat'a Sovyet Hükümetinin «askeri» bir çözüm yolunu maceracılık olarak kabul etmediğini açıklamış, 1968 Temmuz'unda Moskova'da Nâsır'a ek ettiği zaman da Kossigin ona, «silâhlı direnişe yolu Filistin davâsının çözüleb leceğine pek ihtimal verme diklerini söylemişti. Sovyet ler Birliği Dışişleri Bakanı o zaman fedailerin «sembolik değerini kabul etmeye razı olmuştu. Fakat buna rağmen, uyuşmazlıktaki tarafların sâdece İsrail ve Arap devletle ri olacağı tezini savunmuş tu.

ÜÇÜNCÜ KARŞILAŞMA

1970 Şubat karşılaşması ise, 1968 ve 1969 karşılaşma larından çok değişik bir koa jonktür içinde vuku buldu. Sovyetler, dört aydır beri Arafat'ı Moskova'ya ziyarete ikna etmeye çalışmaktaydı. Bunun için de Arafat'ın bu lunduğu birçok Arap başken tine haberciler yollanmış, bu çok Arap devlet başkanı nez dinde teşebbüse girişilmişti.

Kremlin için bu ziyaret özellikle zamanlı, hatta gerekli idi : Sovyet diplomasisinin «Dört Büyüklerin ortak hare ketiı» sayesinde uyuşmazlığın çözüme çabaları verimde sıfır maktaydı. Amerikan planı, Kahire tarafından reddedil miş ve Moskova da Kahire'nin görüşüne uymuştu. Filistin direnişinin 22 Kasım Güvenlik Konseyi kararını red dederek «halk savaşı»na dayanan tutumu, Kahire'nin ongördüğü ve Sovyet Hükümetinin desteklediği politikanın aleyhine de olsa, Arap kamuoyunda gittikçe daha fazla taraftar kazanmaktaydı. Bundan başka, Lübnan ve Ürdün bunalımları ile Rabat Arap Zirvesi de, Filistin direniş hareketinin Arap dünyasındaki belirleyici rolünü ortaya koymuştu.

Bu durumda ve özellikle Çin'in Filistin mücahitlerini destekleme çabalarının arttırdığı ve sempatilerini çektiği bir sırada, Sovyetler pasif kalmaya devam edebilir miydi?

Arafat ise, kendisiyle konuşan araçlara şu cevabı veriyordu: «Sovyetler Birliğinin bizi savaş halindeki bir ulusun hukuki temsilcileri olarak kabul etmeleri, ileri gelen hükümet ve parti yöneticileri tarafından karşılanmaları ve görüşmelerimizin sonuçlarının semereli olması koşulu ile Moskova'yı yarın ziyaret etmeye hazırız.»

Bütün bu koşullar, Nâsır'ın teşebbüsü ile ve karşılama töreninin sessiz olması, görüşmelerin resmen açıklanmaması ve sonuçların gizli tutulması kaydıyla kabul edildi. Ancak bundan sonradır ki, Filistin Heyeti, Sovyetler Birliğini ziyaret davetinin «Asya — Afrika Sovyet Dayanışma Komitesi» tarafından yapılmasına râzı oldu. Moskovalı araçlar, Sovyet Hükümeti ya da Komünist Partisi tarafından yapılacak resmî bir davet, emperyalizmin her türlü müzakere yolunu tıkamakta bahane olarak kullanabileceğini ileri sürdüler. Moskova'daki diplomatik gözlemciler, Güney Vietnam Ulusal Kurtuluş Cephesinin yüksek Sovyet yöneticileri tarafından kabul edilip maddi vardım görebilmek için 1964 yılına kadar beklediklerini hatırlatmaktan da geri kalmadılar.

GÖRÜŞMELERİN KONUSU

Yasser Arafat'ın ziyareti nin iki temel hedefi vardı. Bi rincisi, herşeyden önce Sovyetler Birliğinin Filistin Sorunu'nu, Filistin direnişine karşı ve tehlikeli temel düşüncesini değiştirmekti. Arafat, Kremlin'in son zamanlardaki tutumunun «Filistin vatanseverleri nin savaşı»ya da «Filistin Arap halkının çıkarları ve meşru haklarını» ihlâlinde gelişmesi ne rağmen, Sovyet Hükümetinin «barışçı bir çözüm yo lu»nu desteklemekten vaz geçmesi hususunda karşı çıkmadı. Arafat için önemli olan, Moskova'nın İsrail — Filistin halkını tek gerçek düşmanı hatâp savmasıydı. İsrail kuvvetleri tarafından işgal edilmiş olan Arap memleketleri, 5 Haziran savaşının pürüzlerini temizlemeye çalışmalıydılar. Ama bunun dışında bir zat Filistin sorunu ile meşgul olmamalı ve özellikle Filistinliler adına müzakerelere girmekten kaçınmalıydılar. Filistinlilere göre, Filistin sorunu asla «klasik bir savaş» la çözülemezdi. Kurtuluş ancak Filistinliler tarafından ve halk savaşı yoluyla gerçekleştirilebilirdi.

Sovyet yöneticileri ise, Filistin heyetine şu cevabı verdi: «Sizin mücadelenizin önemini ve yararını anlıyoruz. Fakat bu sınırlılık ve bugünkü konjonktür içinde, halk savaşının İsrail'i yenecek müttefikte olduğunu sanmıyoruz. Siz sâdece İsrail'e değil, tüssü Londra, Washington ve Bonn'da bulunan topyekûn emperyalist bir strateji ile savaşıyorsunuz.»

HALK SAVAŞI

Arafat, buna «Antiemperyalist mücadele her yerde aynı dır. Kurtuluş savaşı her yer de tek ve aynı savaştır» ve «Eğer kurtuluş kuvvetleri, mücadelede ortak düşmanları olan emperyalizme karşı işbirliği yapmazlarsa, bu kuvvetler zafere ulaşamazlar» diye cevap verdiği zaman, Sovyetler kendisine, bugünkü konjonktür içinde «barışçı bir çözüm yolu» anamalarını bütün hükümetlerin evlemeğe yönvermesi gerektiğini hatırlattılar ve özellikle Kızıl Çin'e atıf yaparak ayrıca şunu belirttiler: «Bir halk savaşını öngörenler, bâzı güçler arasındaki ilişkileri bilmezlikten gelmektedirler. Halbuki bu ilişkilerdeki ani ve şiddetli değişiklikler, ulus lararası bir nadlemaya yol açabilecek mâhiyettedir.»

Bunlardan başka Sovyet yöneticileri, Filistinli mücahitlerin, Çin'in «Arap varı madasının Güneyindeki gerillalara etkisinden» ve bazı diğer örgütleri arasına «sol eğilim» unsurlarının sızma kuşkusundan söz açtılar.

Filistin heyetinin ikinci hedefi, maddi yardım elde etmekti. Sovyetler Birliği, Filistin mücahitlerine, Vietnam Ulusal Kurtuluş Cephesi tarafından etkili bir şekilde kullanılan silâhları, özellikle yerden — havaya füze bataryaları vermeyi kabul edecek miydi?

Bu defa Sovyetlerin tepkisi fazla sert olmadı. Silâh tedarikinin seçiminin ve bunların hangi yolla Filistin'e ulaşacağının tartışma konusu olmasına rağmen, Sovyet Hükümeti Filistinlilerin silâh ve para isteklerini ele almayı kabul etti. Hatta, Filistin mücahitlerinin dâvâsını müttefiklerin ve dost komünist partilerin nezdinde sa vunmaya hazır olduğunu da bildirdi.

Sovyet Hükümet Başkanı, ayrıca şunları söyledi : «Bizim, sizlerin sorunlarınızı ve ihtiyaçlarımızı daha iyi anladığımız ölçüde, sizlerin de bizim stratejimizin ve hedeflerimizin nedenlerini anlıyaca ğımızı ümit ediyoruz. Bizim için İsrail, Arap ulusunun ortasında bir üstür ve biz bu na, dünya barışını tehdit eden diğer emperyalist üsler gibi aynı ölçüde karşı koymaktayız. Fakat temelde sizinkilerle aynı olan hedeflerimize savaşla varamayız. Siz mücadelenize devam edin, ama bizi de kendi volumuz sından soz açtılar.

Filistin heyetinin ikinci hedefi, maddi yardım elde etmekti. Sovyetler Birliği, Filistin mücahitlerine, Vietnam Ulusal Kurtuluş Cephesi tarafından etkili bir şekilde kullanılan silâhları, özellikle yerden — havaya füze bataryaları vermeyi kabul edecek miydi?

Bu defa Sovyetlerin tepkisi fazla sert olmadı. Silâh tedarikinin seçiminin ve bunların hangi yolla Filistin'e ulaşacağının tartışma konusu olmasına rağmen, Sovyet Hükümeti Filistinlilerin silâh ve para isteklerini ele almayı kabul etti. Hatta, Filistin mücahitlerinin dâvâsını müttefiklerin ve dost komünist partilerin nezdinde savunmaya hazır olduğunu da bildirdi.

Sovyet Hükümet Başkanı, ayrıca şunları söyledi : «Bizim, sizlerin sorunlarınızı ve ihtiyaçlarımızı daha iyi anladığımız ölçüde, sizlerin de bizim stratejimizin ve hedeflerimizin nedenlerini anlıyaca ğımızı ümit ediyoruz. Bizim için İsrail, Arap ulusunun ortasında bir üstür ve biz bu na, dünya barışını tehdit eden diğer emperyalist üsler gibi aynı ölçüde karşı koymaktayız. Fakat temelde sizinkilerle aynı olan hedeflerimize savaşla varamayız. Siz mücadelenize devam edin, ama bizi de kendi volumuzun

Amerikadan Patrik ithali

(Başı S. 1'de)

remlemiyeceği izlenimini verdi.

Kurtuluş Savaşı günlerinde, Kuvayi Milliye aleyhine faaliyette bulunduğu söylenen Athenogoras da Amerikalıların baskısıyla, Lozan Antlaşması ile alay edercesine bir gün içinde Amerikan vatandaşlığına geçirilmiş ve Fener Kilisesinin başına oturtulmuştu. Avni güçler, bugün kocayan Athenogorasan verine Yakovas'ı Fener'e yerleştirme çabasındaydı. Yakovas'ın deste ğiyle seçilmiş Rum asıllı Spiro'nun ABD Başkan Yardımcısı bulunması, bu çevreler.n cur'etini artırmaktaydı. Ve Türkiye Cumhuriyetinin Dışişleri Bakanı, «hain» diye sınır dışı edilen adamla, kahvaltı ediyordu! Bu, Atatürk Türkiyesinin ne noktadan başlayıp nereye geldiğinin bazın bir manzarasıydı. Atatürk günlerinde, Türkiye'nin istemediği bir kişi Patrik seçilemezdi. Kurtuluş Savaşı günlerimizdeki Türk aleyhtarı Patrik Meletios'e Türkiye'nin isteği üzerine istifa ettirilmişti. 1965 yılında Konstantin VI. Patrik seçilince, Türkiye Patrik Konstantin'i derhal sınır dışı ett. Atatürk Türkiyesinin tezine göre Konstantin İstanbul Rumlarından değildi ve İstanbul sınırları dışında doğduğu için mübadele edilmesi gerekliydi. Patrikhane, Türkiye'nin bir iç sorunuydu ve Patrik, dogma buvüme İstanbullu olmalıydı.

Amerikan emperyalizmine boyun eğdikten sonra ise, yeni kural, Amerikan Hükümeti üzerinde etkili Rum asıllı milyonerlerin ve kilsenin baskısıyla, Patrik'in Amerikadan ithal edilmesiydi.

ANADOLU'DA «GEÇİCİ TÜRK İŞGALİ...»

Evrensellik iddiasındaki Fener Patrikhanesi, bir dinsel kuruluştan iberet değildir. Papaz teokrasisinin yarattığı Yunan milliyetçiliğinin asıl temsilcisidir. «Megale idea» peşindeki kilise, Bizans geleneğini sürdürmektedir. Anadolu'da hiçbir Rum kalmadığı halde, Bizans hülyalarıyla, Alaşehir, Konya, Silifke metropolitleri ve Antakya Başpiskoposluklarıyla, Anadolu'yu Ortodoks topraklarından sayılmakta devam etmektedir. Patrikhaneye göre, ihtimal, Anadolu Türklerin geçici bir işgali altındadır!

İstanbul Ortodoks Kilisesi, 1922 yılından sonra, sistemli bir çabayla Amerika ve Avrupa'da büyük bir güç haline gelmiştir. Batı ve Orta Avrupa'da Amerika'da Avustralya da ve Asya'da temsilcilikler açmıştır. Özellikle Amerika'da sözde Türk dostu Venizelos'un çabalarıyla gelişmiştir. Venizelos, Gevgeli Aleksandros, Atina Başpiskoposu Giritli Meletios ve Profesör Alexiadis'dan kurulu bir heyet, Amerika'da yaşayan Rumları örgütlemek ve Hellenizm dâvâsının propagandasını yapmak üzere ABD'ye göndermişti. Bugün ABD de milyonun üzerinde Rum ve 10 milyon kadar Ortodoks vardır.

Aleksandros, Amerika Rum ortodokslarının ilk Başpiskoposu olmuştur. Amerikan Ortodoks Kilisesi, önce Yunanistan Kilisesine bağlanmıştır. Ama Bizansı ihya hülyasıyla Atlantis adlı avlık Yunan dergisinin Aralık 1969 sayısına göre, Amerikan Kilisesinin «Yunan Kilisesine bağlı kalması tehlikeli görülmüş ve Amerikan Başpiskoposluğu doğrudan doğruya Fener Patrikhanesine bağlanmıştır..»

Amerika'da, Kralcılar ve Venizeloscular arasındaki çatışmalardan sonra birleşilmiş. «Kuzey ve Güney Amerika Ortodoks Başpiskoposluğu» kurulmuş ve başına da bugünkü Patrik Athenagoras getirilmiştir. Athenagoras Amerika'da 18 yıl çalışarak, Ortodoksların örgütlenmesini toplamaya çalışmıştır.

Ortodoks Kilisesini, komünizme karşı açtığı savaşta Amerikan Hükümeti bir dış politika aracı olarak kullanmayı planlamıştır. Athenagoras, bu amaçla İstanbul'a yerleştirilmiştir. Fener Patrikhanesi ise, Bizansı ihya çabasındaki yunan milliyetçiliğinin hizmetinde, kudretli Amerika'nın desteğinden yararlanmaktadır.

Öte yandan, özellikle deniz ticilik alanında bir dünya imparatorluğu kuran büyük Rum kapitalistleri, maddî güçleri ve Amerikan Hükümeti üzerindeki etkileriyle, Kilise'nin yardımcısı olmaktadır. Kilise ve milyonerler. Spiro Agnew'i ABD Başkan Yardımcılığına getirerek, kudretlerini ne derecesini göstermişlerdir.

Amerikan Ortodoks Kilisesi, Batıdaki çok güçlü «gerçekçi» dan ve Helen romantizminden yararlanmayı bilmek tedir. Bu sayede, Amerikan ve Avrupa kamuoyundan destek görmektedir. Öteki kilisel er de, Ortodoks Kilisesini tutmaktadır. Nitekim Kıbrıs bunalımı günlerinde İnönü Hükümetinin Patrikhaneye karşı tutumu sertleşince, Türkiye, bütün kiliseleri karşısında bulmuştur. New York'da İstanbul Patrikliğini savunma amacıyla 11 memleketin Ortodoks Kilisesi dini bir konsey kurmuştur .Dünya Kiliseler Konseyi, Türkiye Dışişleri Bakanlığından Patrikliğe ma kamına dokunulmuyacağı vadinde bulunmasını istemiştir. Vatikan, Türk Hükümetinin aldığı tedbirleri tasvip etmediğini açıklamıştır. Türkiye, saldırgan Rum millivet çılığının emrinde ruhanî bir enternasyonal ile karşı karşıya kalmıştır.

İşte Türkiye, böyle kudretli desteklere sahip bir Patrikha ne ve Helenizmle karşı karşıyadır. «Kasaba Papazı» dediğimiz Makarios da bu kudretli destekle güvenerek Türkiye'ye kafa tutmuştur. Prof. Niyazi Berkes'in sözleriyle, «Menderes'in bir kasaba papazı sandığı adamın arkasından, geneavını zâtın zamanında komü. nizmle mücadele edecek bir vasıtalı Amerika'dan getirilip Patrikliğe makamına oturtulan Patrijin temsil ettiği Rum Amerikan milyonerlerinden Kıbrıslı Rum proleteryasına kadar bütün Yunan ırkı vardır. Bizim ulusal duygulardan yoksun politika önderlerimiz, Kıbrıs meselesinde Türkiye'nin isteğine uygun çözüm yolu bulma ödevini Amerika dan beklerken, bu dünyanın en kudretli devleti bile, kasaba papazının ardındaki kuvvetin önünde boyun eğmek zorundadır.»

Çağlayangil de bu kudrete boyun eğmekte. Yakovas Cenapları ile kahvaltı etmekte, «hain» diye vurt dışına sürülen kişinin Patriklik koltuğuna oturamıyacağını dünyaya ilân edememektedir.

Prof. Niyazi Berkes'in su sözleri üzerinde bütün milletvekilleri uzun uzun düşünmeli dir: «Bütün tarih ve bugünkü dünya olayları göstermiştir ki Yunanlıların ulusal saldırılara yön veren papaz diplomasının en çok başarı kazandığı zamanlar, Türk ulusunun başına çorap örenlerin, onu perişan hâle getirdiği, çöllere düşmüş Veysel Karan'ye çevirdiği zamanlara rastlıyor. Bu devlet ne zaman ulusal değer duygularından yoksun adamların eline düşmüşse, bir ordudoks enternasyoneli bedava zaferler kazanıyor, ona başka zamanlarda elde edemediği müttefikler destekler sağlıyor. Piskopos diktası altında ki Yunan ulusçuluğunun başlıları, Türkiye'deki meşhur demokrasi rejiminin, Türk laikliğine, Türk ulusal bütünlüğüne ihanet ettiği, memleketin işlerine Amerikan Rumlarına varıncaya kadar birçok yabancıları soktuğu zamanların yadigârıdır.»

MÜHENDİSLERİN BÜYÜK UYANIŞI

(Başı S. 1'de)

eğilmeleri çıkarcı çevreler tarafından engellendiği mühendislerin bilinçsiz kalınları için yine bu çevreler tarafından sonsuz çabalar sarfolunduğu için yolumuz çetindir» dedi ve bu engelleri tanıyarak, devrimci Türk mühendisinin mücadelesinde başarıya ulaşacağını belirtti.

İnşaat Mühendisleri Odası nın Onaltıncı Genel Kurul kararında da, ülkenin durumu bütün açıklığıyla belirtildi ve devrimci mühendisin düşen yol saptandı : «Türkiye, yüz yıllardan beri geri bırakılmış ve bugün de yeni sömürgeciliğin baskısı altında ve bunun doğal sonucu olarak da sanayi devrimini gerçekleştirememiş bir ülkedir... Emperyalizmin geri bırakırılmış ülkeler üzerindeki sömürüsünü derinliğine kavramalıyız, varırılamıyacak sanayileşmemizin dışa bağımlılığını önleme mizi gerekir.» Oda bu yolda, iktidar üzerinde bir baskı gücü olarak görev yapacakbir. Oda, bu görevi yerine getirmek üzere, yaş ortalaması 31'i aşmayan Sedat Özkol, Uğur Kökden, Günev Özcebe, Selâhattin Karababa, İlkav İzer, Erman Tamur ve Semav Taneri'den kurulu bir yönetim kurulunu iş başına getirdi.

MADEN MÜHENDİSLERİ

Maden Mühendisleri Odasının da da ulusal maden zenginlik lerimize sahip çıkılmasını savunan Devrimcilerin liste si tam olarak seçildi.

Sezer Dikmen, ilerdeki savılarımızda geniş biçimde ele alacağımız bor mineralleri üzerinde dönen oyunları bütün ayrıntılarıyla anlattı.

Dr. Rüştü Ovalıoğlu, Amerikan Yardım Teşkilâtının madencilik alanındaki sözde yardımlarını eleştirdi: «Yüzde 2,5'lik bir faiz nedeniyle maliyet görülen AID kredileri, ülkeyo çok daha pahalıya gelmektedir. Zira bu kredilerle pahalı Amerikan malzemesi almak gerekmektedir. Ayrıca kredi uyarınca, 3 bin doların üzerinde ücretli yabancı teknik elemanlar getirilmektedir. Bu durum, Türk mühendisini huzursuz kılmaktadır.»

Ovalıoğlu, Planlama Teşkilâtının önceki savılarımızda listesini yavınladığımız ülke cilik politikasının, MTA'yı nasıl baltaladığını açıkladı: «Planlamanın teşvikiyle kurulan özel maden arama şirketleri, MTA Enstitüsüne olumsuz etki yapmıştır. MTA teknik elemanları geniş ölçüde özel şirketlere kaymıştır. MTA yabancı teknik eleman getirmek ve bunlara yüksek ücretler ödemek durumunda kalmıştır. Toplam Türk teknik gücü, da ütülmayıp birarada tutulmalıdır.»

Tahsin Yalabık, yabancı ser mave oyunlarını anlattı: «Ya bancılarla karşılıklı yapılan anlaşmalarda, bilgili kimselerin pazarlık masasında ser beste oturdukları bir ortamı, 43 yıllık iş hayatım boyunca bir defa olsun görmedim» dedi. Bu arada Etibank'in bir oyununu açıkladı. Yalabık, bor madeniyle ilgili Senato Araştırma Komisyonunda, Eskişehir'deki zengin bor kaynakları nın Etibank'a geçmesi hâlinde, Etibank'in yüzde 51 — 49 ortaklıkla American Potash and Chemical Co. ile işletme yolunda bir protokol imzala dığını söylemişti. Açıklama üzerine tesebbüsten vazgeçilmiş olmalı ki, Etibank Genel Müdürü Yardımcısı Fuat Karayazıcıoğlu, protokolun var lığını yalanladı. Yalabık, «Senato'daki beyanım doğrudur. Bir anlaşma olduğunu bildir miştim. Burada böyle bir mukavelenin bulunmadığını idd'a eden arkadaşlarımızın bel yanını, var olan anlaşmanın yok edileceğine dair bir şeref sözü savıyorum» diyerek vabancı sermaye hasmanı Karayazıcıoğlu'nu bağladı.

Türk madenciliğinin sorunları üzerinde önemli bir incelemesi yeni yayınlanan Kadri Yerseİ ise, «fenni nezaret» sorunu üzerinde durdu: «Ruhsat sahibi, işinin teknik ve ekonomik gerekleve uygun olarak, kârlılık içinde yürütmesi için, bir kova daha çok mühendisle görev anlaşması yapar. Bu mühendis, işverenin kişisidir. Onun çıkarlarını korumakla yükümlüdür. Öte yandan işletilecek maden kamusal bir varlıktır. İşletici, devletle aktettiği sözleşme ve şartlaşmalar uyarınca, bir iş düzeni kurmakla yükümlü dür. Devletin görevi de bunu sağlamaktır. Gelin görün ki, devlet bu konuda tam bir acz içindedir. Ne kanu malım ko ruyacak, ne de işçilerin hayat ve sağlıklarını güven altına alabilecek güce sahiptir. Bu iş Maden Kanununa konulan bir hükümle, maden mühendisle rinin mesleki haysiyetine bedelsiz olarak bırakılmıştır. Bunun karşılığında da, ruhsat sahibine, mühendis istihdamı yükümlülüğü getirilmiştir. İşte konu, böylece, kanun eliyle bir açmaza sokulmuş olmaktadır. Çünkü mühendisi devlet görevlendiriyor, fakat ücretini ruhsat sahibi ödüyor. Bu durumda, meslek şeref ve haysiyetini korumak ve devletin yüklediği görevin tam yerine getirilmesini sağlamak için bu durumla ilgilenmelidir.»

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİNDE CAMİ!!..

Erzurum Atatürk Üniversitesi yakında bir camiye kavuşacak. Atatürk'ün ruhunu şâdetmek için, kayısı kurutma uzmanı bağ — bahçe profesörü Lütfi Ülkümen, bu yolda öncülük ediyor. Fen ve Edebiyat fakülteleri arasın daki düzlükte inşası planlanan camiin temeli Mayıs'ta atılacak. Prof. Ülkümen, eski İş Bankası yöneticilerin den. İş Bankası Kültür Yayınlarında çıkan bir teknik tanıtması kitabını da «El bir liği ile dua edelim Tanrı'ya, bizi kalkındırsın» diye bitir mekteydi.

M. T. A. ENSTİTÜSÜ

(Başı S. 1'de)

rüşlerine uygun biçimde 2.6 milyon dolar tutarında AID yardımıyla yürütülen projede çalışan Amerika'lı uzmanlar, «demir cevheri vok ve yeni kaynak bulma şansı çok zayıf» diverek, demir cevheri ithalini savunmaktadırlar.

Bir MTA Raporundaki «Cevherler, daha 26—30 yıl üç de mir — çelik tabrikasyonu ihtiyacını karşılar» görüşünü sa vunan pasaj, bir MTA yetkilisinin «AID bu pasajı istemivor» diye not düşmesine vol açmıştır. Nitekim, bu alanda ithalâta yönelinmiştir. 1970 programına göre, 67 milyon dolar değerinde ve ham demir eşdeğeri olarak 475 bin ton inamül ve yarı — mamül ile 120 bin ton hurda demir ithal edilecektir.

Öte yandan Amerikan yardımından Türkiye'ye gönderilen 800 net elmaslı matkap arızalı çıkmış, arama projesi bu yüzden iki yıl aksamıştır. Bu elmaslı matkaplar piyasa va sürülmeden önce «X» ışınlarıyla kontrol edilir ve arıza lı olanlar iskartaya çıkarılır. Görüşünüze göre, Türkiye'ye gönderilen matkaplar, iskartava çıkarılmış matkaplar dır!

Bir uzmanın iddiasına göre, Orta Doğu Teknik Üniversitesinin müstafi Mütevelli Heyeti Başkanı MTA Genel Müdürü Sadrettin Alpan, gerçekten bilmesi gerekirken, yabancı uzmanların ifadelerine inanmayı uygun bulmuş ve onların da «demir yok» demeleri, ithalâta yönelmeye yol açmış tır.

Öte yandan Bitlis ve Siirt bölgelerinde, İngiliz Robert. son Research firması, muka veleli olarak jeolojik harita ve maden aramaları yapmakta dır. Şirkete bu iş için 375 bin dolar ödenmekte ve MTA'ca çok geniş kolaylıklar tanınmaktadır. Ne var ki, şirketin iki yıllık faaliyetlerinin sonucu alınmamıştır. Firma uzmanları, genellikle fakülteleri ni daha yeni bitirmiş, doktora dahi yapmamış tecrübesiz elemanlardır.

Anglo Amerikan anlaşmaz bir tutum içindedirler. Türkiye'de demir cevheri bu maya çalıştıkları halde, cevher ithalini ister görünmeke dirler. MTA yetkilileri de âdeta bu tutumun destekçisi olmaktadır!

SAYFASI 3 LİRADAN RAPOR SATIŞI!

MTA, Atatürk'ün ulusal bir madencilik politikasının temellerini atmak için büyük ümitlerle kurduğu bir teşekküldür. MTA, tam bağımsız Türkiye amazının hedef alındığı günlerde ülkeye büyük hizmetler yapmış ve 1946 da Raman petrolünü bulmuştur. Ne var ki, Amerikanın dönemin başlamasıyla birlikte, MTA büyük ölçüde fonksiyonunu yitirmiş, yerli yabancı madencilik şirketlerinin istihbarat kaynağı hâlinde gelmiştir. Devletin büyük paralar sarfiyla yaptırdığı etüdler ve hazırlattığı raporlar, sayfası 3 liradan bu şirketlere satılmaktadır!

MTA, uzun yıllardan beri etüd ettiği büyük ve değerli manden alanlarını Etibank devretmemiş, bu alanların özel firma ve kişilerin ya da DPT'ca finanse edilen özel şirketlerin eline geçmesine yol açmıştır. Örneğin, büyük kurşun — çinko potansiyeline sahip zamantı bölgesi, Karadenize bakırları, Sivas — Erzincan arasındaki asbest yataklarını vb.

DPT'nin giderlerini yüzde 20 fazlasıyla ödediği bu şirketler, kurulukları gün, şimdi işlet meye yöneltikleri alanlar hakkında nasıl bilgi sahibi olmuş ve buralarda maden bulundu ğunu nereden bilmişlerdir? Şüphesiz, MTA arşivlerinden. öğrenmişlerdir. Oysa MTA kuruluş kanununun 6 ve 8. maddelerine göre, maden işletileceği ilk ellerindeki her türlü doküman ve tesislerini, bu yerler de araştırma yapan MTA'ya göstermekle yükümlüdür. Kesfedilen madenler ve çoğunluk payı devlete geçmiş maden alanlarında MTA arama ve tüp kâtıdırde, işlerin arkası alınmcaya kadar, bakanlığın «bu madenleri hiçbir kimse ye devir ve ihale edemiyeceği» yazıldır. Bu kanun maddeleri unutulmuştur.

MTA, bugün, özel kişi ve şirketlerin de ruhsat alanlarını ücret karşılığında etüd etmektedir. Bu alanlarda kârlı işletmeye geçerse, MTA'ya peyderpey önemsiz bir ücret ödemektedir. Aksi halde etüd giderlerini MTA yüklenmekte dir.

PETROL ARAMALARINDA FİYASKO

MTA Enstitüsünde çalışan AID personeli aydа ortalama 3 bin dolar almaktadır. Bu paranın pek az kısmı kendilerine Türk parası olarak, bü yük kısmı ise döviz olarak ödenmektedir. Bu personelin giderleri AID yardımından karşılanmaktadır. Bülindiği gibi, bu tip yardımlar daha sonra Türk Devleti tarafından yüzde 6 kadar bir faiz ilâvesiyle ödenmektedir. Yani aynı nitelikte ve belki de daha tecrübeli Türk teknik elemanlarına arazi mevsiminde ayda en çok 3500 lira ödeyen devlet yabancı elemanına ayda 30 bin lira ödemek tedir!

1946'da Raman petrolünü bulan MTA'nın son yıllardaki petrol aramaları ise tam bir fiyaskodur. Türk — Sovyet sınırının ötesinde sondaj makinalarının kurulduğunu haber alan Genel Müdür, Alpan hemen ve hiçbir etüde dayanmadan Türk sondaj makinalarını Tuzluca'da faaliyete geçirmiş sonuç alamayınca, «Makina kapasitesi yetersiz petrol derinde» gibi bir gerekçe bularak büyük kapasiteli sondaj makinaları ithal ettirmiş ve buna rağmen olumlu bir sonuca ulaşılmamıştır.

Alpan, Pasinler'de bir su bi rikintisinin üzerinde petrol emaresine rastlanıldığı haberi üzerine, derhal orada son dajla birlikte gerekli etüdler e başlanması emrini vermiş, şimdiye kadar iki sondaj yapılmış ama henüz sevindirici bir haber alınamamıştır.

Darende'de biri tepede, biri derede iki petrol sondajı yapılmıştır. Sonuç, sıfırdır.

Türkiye'de, MTA Enstitüsü kanalıyla tam bir maden sörmürüsü düzeni kurulmuş ve geliştirilmeye çalışılmaktadır. MTA'nın çalışmalarından, Enstitüde çalışan yabancılar ma arifetiyle, en küçük teferrutu na kadar haberdar olabilen yabancı şirketlerden ikisi (American Potash and Chemical Co. ile Fransız — Alman ortaklığı olan Ugine — Kuhlmann(için 14 Mart 1969 tarihli Resmî Gazete'de yayınlanan bir kararnameyle büyük kısmı uzay endüstrisinde ön plâna geçmiş olan bakır, berilyum (uçakların ve uzay kabinlerinin fren balatalarında kullanılmaktadır) bor tuzları, seryum, fliorin, fosfat, kobalk, lityum, nikel, niobium, sodyum tuzları, torvum, titan, vanadyum ve zirkon madenlerini aramak, işletmek ve ihraç etmek hakkı tanınmaktadır. Firmanın bu madenler yurt içinde satması ise, Bakanlar Kurulunun iznine tâbi dir.

İşte Türkiye'deki «maden yağması düzeni» budur.

—— 0 ——

THY'nın yeri neresi ?

Uluslararası Hava Ulaştırma Birliği'nin (IATA) yavın ladığı 1969 raporunda, birliğe mensup 103 havayolu içinde, taşıma kapasitelerine göre, THY, Kıbrıs, Malta, İzlanda, Peru, Porto Riko, Şili, Cezayir, Mozambik, Gine, Angola, Libya, Sudan, Nijerya, Tunus, Zambiya, Seylan, Ürdün, Irak ve Suriye devletleri havayolları ile aynı düzeyde bulunmaktadır. Tablo incelenince, 39 yıllık THY'nin genellikle üç dört yıllık hava yollarıyla aynı düzeyde olduğu görülmekte ve daha ayrıntılı bir çalışma yapıldığı takdirde de THY'nın bu devletler arasında dahi, ancak orta sıralarda yer aldığı anlaşılmaktadır.

THY, bundan önceki uçak alımlarında,

1 — Dört motorluya geçivo ruz diye 18 kişilik Heron uçaklarını almış, hemen hemen kullanmadan elden çıkarmıştır.

2 — Jete geçiyoruz diye Turbo — prep Viscount uçaklarını almış ve bu da jetlir diye propaganda yapmıştır.

3 — Bugün de iflâsa yönelmiş bir firmanın demode olmuş uçağını alma çabası için de bulunmaktadır.

—— 0 ——

ANKARA'NIN EKMEĞİ UFALDI!..

Demirel'in yakın çevresinden olan Çalışma Bakanı Seyfi Öztürk, geçen hafta nın sonunda «Yenen ekmeği büyüteceğiz Mevcut ekmek, paylaştırılmaya yetmez» dedi. Ama Ankara'nın «emlâkçi» Belediye Başkanı Barlas, hem ekmek fiyatlarını kiloda 5 kuruş yükseltti, hem de ekmeğin gramajını çaktırmadan 10 gram düşürdü. Çalışma Bakanının sözleriyle, mevcut ekmeğin paylaştırılmaya yetmeyeceği muhakkatı, ama yine de fakirin lokmasını yavaş yavaş büyütmek gerekliydi. Oysa, ufalan fakirin lokması idi.

Fakirin lokması, Ofis satış fiyatlarında bir değişiklik olmadığı halde, neden ufalmıştı? Buna sebep, Ankara Belediyesinin Barlas liderliğindeki AP iktidarının ilk fabrikatörleri ile fırıncıları hoşnut etme arzusuydu. Tatlı telkinleriyle Ankara Belediyesindeki AP iktidarını ikmaya muvaffak olan fabrika törler, çuval başına 3,5 lira zam sağlamışlardı. Günde ortalama bin çuval işleyen fabrika, bu sâyede günde faz ladan 3500 lira kazanç sağlamaktaydı. Bu yüzden ekmeğin fiyatı da 5 kuruş artmıştı. Halkın sırtına yüklenen 5 kuruş zam, fabrikatörlerin kazancını karşılamaktaydı, Fırıncıların bundan bir zararı yoktu. Ama fırıncılara da bir ikramda bulunmak gerekiyordu. Bu nedenle, ekmeğin gramajı, sessiz sedasız 10 gram düşürüldü.

Bilmeyiz, bu yazıdan sonra, Ankara Belediyesindeki muhalefet temsilcileri, fakir fukaranın ekmeğini hatırlayıp harekete geçecekler mi?

İKTİDAR KOLTUĞU BOŞ ...

(Başı S. 1'de)

Bâzı siyasi ihtirasları bulunduğu söylenen Kıtium Arşövek'ine göre Kıbrıslı Rumların ve Ortodoks Kilisesinin ana amacı, Adanın Yunanistan'a katılmasıdır.. Adanın Yunanistan'a katılması yolundaki yeni kampanya, Makarios'un prestijini yi tirerek iktidardan düşmesine yol açacak mıdır? Milli Cephe yöneticilerinin gizli ümidi de budur.»

Ve Yunan Cuntası, vargücüyle silâhlanmaktadır. Türkiye ile Yunanistan'a askerî yardım yaparken, daima dengeyi korumaya dikkat eden Amerika, dengenin bozulmasına seyirci kalmakta, hatta teşvikçi olmaktadır. Nato Altıncı Taktik Hava Kuvvetlerinin İzmir'deki Amerikalı komutanı Korgeneral Moore, Yunan silâhlanmasının yarattığı endişeyi dile getiren bir soruyu, Nato, «Her üye devleti, iktidarı dahilinde eş etkili ve modern askeri teçhizatı ve malzemeyi sağlaması hususunda teşvik eder» diye cevaplandırmıştır. Atina Cuntasının ,Öniki Adada, Lozan Antlaşmasını çiğneyerek, «turistik tesisler» görüntüsü altında, hava alanları inşa ettiğine, silâh yığınağı yaptığına ina nılmaktadır.

Bütün bunlar, Yunan Cuntasının, sistemli bir Enosis hazırlığı içinde bulunduğundan şüphe etmek için yeterli kanıtlar dır. Cunta, Türkiye'yi en zayıf görüldüğü anda, Enosis'i bir oldu — bitti halinde gerçekleştirmeyi düşünebilir.

«Meb'us Pazarı»ndan devrişme birkaç oyla ayakta durmayı deneyen sallantıdaki Demirel Hükümeti, bu iç ve dış karanlık ihtimaller karşısında ne yapabilir ki? Türkiye'de görünüşte hü kümetler bulunsa bile iktidar koltuğu boştur. Devrimci güçler doldurana kadar, hükümetler gelip gidecek, fakat koltuk boş kalacaktır.

Bıçak üzerinde duran hükümet

(Başı S. 1'de)

şimdilik sıhhatte. Bebek Mart soğuklarından korunursa yaşamaya devam eder» demekteydi. Yavruya sıkıntı ve 41'i ile «Beyaz 26'ı karışımı bol vitamin verilebilirse, Mart soğuklarını atlatması ihtimali vardı .Ne var ki, bol miktar da vitamin bulunabilecek miydi.? 41 ler ancak iki fire verdiklerini söylemekteydiler. Buna karşılık «Beyaz — 26ların bir kısmının kırmızı oyu dönüşeceği inancındaydılar.

Kırmızı oy vereceklerini açıklayan Bilgiç'çiler, 26'lar dan 10 kadar «kırmızı oy» un kendilerine katılacağından emin gözükmekteydiler.

41'ler kabine açıklanmadan önce, 26'larla bir grupla bir ilkte oylamaya katılmayı düşünmekteydiler. Böylece Demirel Hükümeti kursa bile, ama bu, 226'nın altında beyaz oy alan çok zayıf bir azınlık hükümeti olacaktı. Ne var ki, Demirel'in meydan okurcasına eski takımla arzı endam etmesi, 41'lerin kırmızı oy verme eğilimlerini güçlendirdi. THA'na göre, son dakikada partiden istifa edip kırmızı oy verme eğilimi kuvvetlendi. 41'lerden Şükrü Akkan, «Bu kabineye beyaz oy ver mek, bizim için bir korku âlemeti ve şerefsizlik olur» diye öfkesini açıkladı. Liderden Talât Asal da ilk hükümetin AP grubunda 112 kırmızı oy aldığını hatırlatarak, «Demirel güçsüzdür, güven oyu alamaz» dedi.

IPIN UCU 26'LARDA

Demirelciler ise, 227 ilâ 231 oy alarak hükümeti kuracaklarını ıddialarındırlar. Tabii ki, bu hesap, "

rin yanısıra, 26'ların eskisi gibi beyaz oy verecegi hesabına dayanmaktadır. Demirelciler, 26'lara, yayın organların Son Havadis'te de belirtildiği üzere, şu telkini yapmak tadırlar: «AP iktidarının bu gün buhranı aşmak için oy sayısı nâzikitir. Hükümette ya pılacak değişikliklerin meydana getireceği tartışmalara da tahammülü yoktur. Once Demirel'in deyimiyle «sıkılmış bir yumruk» gibi durularak geçit geçilecek ve buhran aşılacaktır. Ondan sonra da AP grupları ve organları beğenmedikleri herşeyi parti için de tartışacaklar, çârelerini arayacaklar ve bulacaklardır. Ama memlekette buhran ortadan kalkmış olacaktır.

Tartışma önceden açılırsa geçit geçilemeyecektir. Buhran devam edecektir. Mesele, ya buhran, ya da hükümet hâline gelmiştir.»

Demirel de kendini şöyle savunmaktadır: «Kabinede ufak çapta bile bir değişiklik yapsaydım, kabahat Kabine dışında kalacak arkadaşlara yıkılmış olurdu. Kaldı ki, Bakanlar Kurulundan hiçbir arkadaşımız, ne 72'ler muhtarlarına, ne de muhalefet sözcülerine göre bir hedef değillerdi. Hedef, son zamanlara kadar ben görünmekteydim. Şimdi benim de hedef olmaktan çıktığım görünüyor.»

Demirel, «Hedef beni de aştı» demekle partiye ya da rejime kastedildiğini ima etmiş olsa gerektir.

Demek ki Demirel, «ya buhran, ya da hükümet» dilemasıyla karşı karşıya bırakarak, 26'lardan, beyaz oy almayı umma makbadır.

Bakanlık koltuğu hayal eden ya da 72 lik muhtıradaki imzalarıyla kendilerini bağlı sayan 26 lar tamamı, «ya hükümet ya buhran» tehdidi karşısında gerileyecekler mi dir?. Bu, biraz şüphelidir. Zira, 72'ler muhtarlarımızda Demirel'den «parti içinde birlik ve beraberliği sağlaması mı, İhraçları ve patidekî tasarrufları keenlemeyekün yapmasını, bağdaştırıcı ve uzlaştırıcı ortam yaratmasını» istemişlerdi. «Bu görüşler dışındaki davranışlarını tevlit edeceği davranışlara ait mesuliyeti paylaşma derecesinin ne olabileceğini, takdir edeceğini'zi ümit ediyoruz.» sözleriyle de Demirel'i sorumluluklarıyla başbaşa bırakmışlardı. Demirel, bu uyarıyı hiçe saymıştır. Bu tutumun 26'ların hiç değilse bir kısmında oylamadan kaçınma ya da kırmızı oy verme hevesi uyandırması mümkündür. Üstelik artık kırmızı oy yolu açılmış ve Demirel'in korkulacak bir yanı pek kalmamıştır. Ancak Meclis'te bulunanların anlayabilecekleri ilk oylamadaki korkunç psikoljik baskı, bugün hayli zayıflamıştır. Bu nedenlerle, 26 ların hepsinin Demirel'i destekleveceklerini söylemek güç tür Demirel'in 226 nın altında oy alarak hükümet kurma durumunda kalması, ya da kırmızıların beyazlardan fazla çıkarak çekilmesi ihtimâli vardır. Ayrı kabine listesiyle karşısına gelince, nâzik olma yan sözlerle hoşnutsuzluğunu ifade eden Sunay herhalde Demirel'i bırakacak, ve yeni bir başbakan adayı arayacaktır, İnönü'nün bu yol daki tavsiyesi AP içinden. Demirel ve Çağlayangil dışında bir Başbakan bulunması olacaktır. Zira AP dışında bir hükümetin kurulması olanağı yok gibidir. Ne var ki, AP içinde de, birleştirici bir Başbakan adayı bulmak kolay değildir. Bozbeyli'nin bu rolü oynayabilmesi çok güçtür. Bozbeyli'nin yakını 41'ler dahi «başbakanlık, Meclis Başkanlığına benzemez, Ferruh'un hiç tecrübesi yok. Konuları da tamamen yabancı» demektedirler. Bu şartlarda AP için de bir başbakan bulunsa da, bu çoğunluğuna söz dinletemeyen zayıf bir kişi olacaktır.

Demirel Hükümeti, güvenoyu alabilse dahi, sallanmaktan kurtulamıyacaktır. Böyle bir hükümetin, başta CHP, muhalefeti ve Bilgiç grubunun yıkıcı hücumları karşısında her an devrilmesi beklenebilir. Mevcut şartlar altında, seçimlere gidilmek istenmediğine göre, Demirel ve Çağlayangil'in dışında AP ile CHP nin koalisyon yapmasından başka bir çözüm yolu gözükmemektedir. Bunun için de şartlar henüz olgunlaşmış değildir. Kısaca, Demirel hükümeti kursa da, kurmasa da bunalım devam edecektir.

ACIKLAMA

1. «Devrim» in 24 Şubat 1970 tarihli sayısında şahsımca alınmış olarak açıklanan «Sanayide maliyet unsuru olarak vergiler ve bunların önemli dağılışı» konulu proje İstanbul Üniversitesi Maliye Enstitüsü mensuplarınca yürütülmüştür.

2. Üniversiteler Kanununun araştırma gelirleri ile ilgili 52. maddesine ilişkin tüzük İstanbul Üniversitesi tarafından hazırlanmamış olduğundan, projenin kurum adına alınması yerine kişi adına alınması zorunluluğu ortaya çıkmıştır.

3. Projede iki doktor asistan, iki doktor iktisatçı, iki asistan, beş uzman ve otuz anketçi çalışmıştır.

4. Araştırma bu amaçla yapılan yurt çapında bir sanayi anketine dayanmaktadır.

KENAN BULUTOĞLU
İktisat Fakültesinde Profesör

TAĞMAÇ VE ASKERİ TABİBLER

«Askeri Tabibler» imzasıyla yayınlanan bir bildiride, Tağmaç olayındaki hatalı tutum, sert bir dille eleştirildi. Bildiri aynen şöyle :

«Sayın Büyüklerimiz,

Şahsî çıkarları uğruna, bütünlüğümüzün sağlık ve huzurunu üzerinde oynanan yeni bir oyunu açıklamak zorunda kaldığımız için üzgünüz.

Evvelce rahmetli Devlet Başkanımız Cemal Gürsel'e yapılan tertibin benzeri bu gün Sayın Genelkurmay Başkanımız için de icra edilmek tedir. Şöyle ki :

1 — Evvela muayeneler son derecede laûbalî bir şekilde icra edilmiştir. Meselâ, havatî kimya muayeneleri Gül, Aş. Tıp. Ak. de röntgen muayeneleri ise Ankara Mevki hastahanesinde yaptırılmıştır. Bu arada Sayın Başkan İstanbul'da ayrı bir muayeneye tâbi tutulmuştur.

2 — Yurt içinde yapılan röntgen muayenelerinde hastalığın kalınlığarısakta bulunduğu teşhis edilmiş olduğu halde fuzuli yere Amerika'ya gönderilmiştir.

3 — Sayın Başkanımızın Amerika'dan dönüşünün ertesi günü uzviyetin ağır bir ameliyata tahammülü tetkik edilmeden ve ciddî bir hastalık yapılmadan yol yorgunluğu ve üstelik Honkong grisinin etkileri altında iken lüzumsuz vere alelacele ameliyat vardır.

4 — Bu duruma ameliyat verindeki dikiş yetersizliği yüzünden iltihap da ilâve olunca, ameliyattan sonra bir gırsak felci teessüs etmiştir.

Sonradan ameliyat verindeki diren vakfından evvel çıkarılmış ve zararlı olduğu muhakkak olan ikinci bir ameliyaz yapılmıştır. Müdahele, durumu daha ağırlaştırmıştır.

5 — Karaciğer ve böbrek ler iyi çalışmadığı halde bu organlar için zararlı olan antibiyotikler bol miktarda kullanılmıştır.

6 — Hasta yararı için konmuş kaideler ihmal edilmiş, tababet ahlâk

KALKINMA AÇISINDAN

DÜZEN DEĞİŞİKLİĞİ

doğan avcıoğlu

Düzen değişikliği, son yılların en çok tartışılan konusu oldu. Özellikle sosyalist aydın çevrelerde düzen değişikliğinin stratejisi, yıllardır en ateşli biçimde tartışılıyor : Düzen değişikliğini hangi sınıflar gerçekleştirecek? Devrim, hangi sınıfın hegemonyasında olacak? Düzen değişikliğinde küçük burjuva devrimciler ne rol oynayabilir? Türkiye'nin üretim tarzı nedir? Feodal mıdır, kapitalist midir? Buna göre, Türkiye hangi devrim aşamasındadır? Milli demokratik devrim mi, sosyalist devrim mi?.

Buna benzer daha bir sürü soru, sosyalist çevrelerde, tozduman içinde tartışılmaktadır. Düzen değişikliği açısından, bütün bunlar, kalınmayla sıkı sıkıya ilgili ve doğru cevaplanması gerekli önemli sorular olmakla birlikte, bir mühendisler toplatısında ben, düzen değişikliği konusunu teknik planda, salt ekonomik açıdan ele alacağım. Elbette ki, düzen değişikliği, bir devrim stratejisinin ve sınıfsal bir tahlilin dışında düşünülemez. Fakat düzen değişikliğinin ekonomik açıdan ne ifade ettiğini, kalın çizgilerle de olsa, ortaya koyabilmek için böyle bir soyutlamaya ihtiyaç vardır.

Ekonomik açıdan düzen değişikliği ne anlama gelmektedir? Soruyu çok basit bir formülle şöyle cevaplandırabiliriz : Kaynakların, ekonomik kalkınma yönünden en rasyonel biçimde dağılmasının ve kullanılmasının sağlanması.

Bu basit formülün gerisinde gizlenen gerçek şudur : Eğer Türkiye, bugün geri kalmış bir ülke ise, ve gerçek bir kalkınma yolunda değilse, bunun baş nedeni, kaynakların kalkınma açısından kötü dağılımı ve kötü kullanımıdır. Başka bir deyişle, Türkiye fakir olduğu için değil, kaynaklarını kötü kullandığı için kalkınamamaktadır. Kaynaklarını rasyonel kullanma sâyesinde fakir bir ülke dahi, önemli bir dış yardıma ihtiyaç duymadan, kendi imkânlarıyla kalkınmasını gerçekleştirebilir.

Şimdi bu iddiayı kanıtlamaya çalışalım.

TÜRKİYE'DE KÖTÜ KAYNAK DAĞILIMI

Türkiye'de, milli gelirin dağılımı bakımından iki araştırma yapılmıştır. İlk araştırma, Amerikan Yardım Teşkilâtı (AID) tarafından, bir Amerikalı profesöre hazırlatılmıştır. Prof. Enos, mevcut istatistiklere dayanarak, milli gelirin yüzde 24,4'ünün, «müteşebbis sınıf» dediği 95 bin kişilik sanayi ve ticaret erbabı tarafından alındığını hesaplamıştır. Buna milli gelirin yüzde 7,8'inî aldığı tahmin edilen 84 bin büyük çiftçi eklenince, milli gelirin üçte birine yakın bir kısmını, yazarlarımızın «mutlu azınlık» etiketini yapıştırdıkları dar bir çevrenin el koyduğu ortaya çıkmaktadır.

İkinci araştırma, Devlet Planlama Teşkilâtı tarafından yaptırılmıştır. Bu araştırma, Enos ölçeminkine benzer bir sonuç vermese bile olsa, sınıfları değil, gelir dilimlerini esas almıştır. Nüfusun üst dilimi olan yüzde 20'nin, milli gelirin yüzde 57'sini aldığını hesaplamıştır. Prof. Enos ise, bu yüzde 20 içindeki yüzde 2'nin altında bir azınlığın milli gelirin yüzde 32,2'sine el koyduğunu saptamıştır. Planlama araştırması da, bu bulguyu kalın çizgileriyle doğrulamaktadır. 1963 yılını esas alan araştırmaya göre, gelir vergisi mükelleflerinin milli gelirdeki payı yüzde 25'i bulmaktadır. Pek az vergi veren büyük çiftçiler de hesaba katılırsa, tarım ve tarım dışı alanlarda, çok sınırlı bir üst çevrenin milli gelirin üçte birine yakın bir kısmını aldığı ileri sürülebilir.

Bu önemli gelirin kaynağını, büyük arazi sahiplerinin toprak mülkiyetinin yanı sıra, kalkınma açısından bir ölçüde parazit nitelikte sayılabilecek faaliyetler teşkil etmektedir. İthalat ve ihracat ticareti, yabancı firma müşavirliği, demir — çimento karabarsası, arsa ve bina alım — satımı gibi spekülatif faaliyetler, kanuni ya da kanunsuz para ticareti, Güney Kazgan'ın genel anlamda kullandığı bir deyimle «montajcı» kapkaç sanayii vb. milli gelirden alınan bu büyük payın bellibaşlı kaynakları olmaktadır.

BEYİN İSRAFI

Kalkınma açısından geniş ölçüde gereksiz ve hatta zararlı olan bu faaliyetler, aynı zamanda en iyi beyinleri kendine çekmektedir. Son yıllarda dış ülkelere «beyin göçü»nden yakınılmaktadır. En iyi beyinlerin, işgördeki parazit faaliyetlere göçü, belki de daha feci bir ithalât meyzuatının bütün girdi çıktısını şevkânca koşuşturan, vaktini bakanlık kapılarında bir ithalât müsaadesi elde etmek için harcayan kişiler, Onsekizinci Yüzyıl İngiltere'sinde sanayi ihtilâlini gerçekleştiren cür'etli müteşebbisler den, daha az becerikli ve kabiliyetli insanlar değillerdir. Bütün zekâsını, çeşitli hukukî anlaşmazlıklarda mutlu azınlığın milyonlar sağlamasına harcayan, tuttuğunu koparmakla ünlü avukatlar, bugün kalkınma açısından enerjilerini israf ettikleri halde, rasyonel bir düzende kalkınmanın öncüsü olabilirler. Kapitalizmin bu yük başarısını müteşebbislere bağlayan Schumpeter'in kapitalizme yönelttiği bellibaşlı eleştirilerden birinin de beyin israfı olduğunu hatırlatalım, Schumpeter'in, avukatlarla ilgili olmak la birlikte, en iyi beyinlerin verimsiz faaliyetlere yönelmesini kapsayan eleştirisi şöyle: «Avukatların yaptıkları için önemli bir kısmı, devlet ve devlet organlarıyla iş mücadelesine girmektedir. Sosyalist bir devlette bu cins hukukî faaliyetin ne ihtiyaç, ne de yer olacaktır. Böylece sağ kalacak tasarruf avukatların tereddüye ölçülemez. Adukları ücret önemsizdir. Önemsiz olmayan, en iyi beyinlerin çoğunun böyle verimsiz faaliyetlerde kullanılmasının yol açtığı toplumsal kayıp yıpır. İyi beyinlerin ne kadar az olduğu göz önünde tutulursa, bunların başka iş alanlarına kaydırılması sonsuz ölçüde önem taşıyabilir.»

Aynı söz, bugün Türkiye'de proje ve modeli çizmekle, araştırmalar yapmak yerine ithalat ve montaj işlerine yönelen mühendisler için de söylenebilir.

Türkiye bugün, dış ülkelere gitmeyip içerde kalan en iyi beyinlerini parazit faliyetlerde israf eden bir ülkedir

MUTLU AZINLIK GELİRİNİ NASIL KULLANIYOR?

Geniş ölçüde parazit nitelikteki verimsiz faaliyetler sâyesinde, milli gelirin üçte birine yakın kısmına el koyan üst sınıflar, bu geliri nasıl harcamaktadırlar? Mevcut rakamlara göre, bu gelirin dörtte birinden azı yatırımlara gitmektedir. Milli gelirin ancak yüzde 7 ilâ 8 kadar bir kısmı yatırımlarda kullanılmaktadır. Bu sınırlı yatırımın yarısı da, ekonomik açıdan verimsiz, toplumsal açıdan adaletsiz lüks mesken yatırımlarına yönelmektedir. Devletin çok çeşitli ve cömert teşvik tedbirlerine rağmen, bu yatırımların imalât sanayiine giden kısmı, dörtte bir oranında kalmaktadır

Demek, ki bir mutlu azınlık, milli gelirden yüzde 33'e yakın pay almaktadır ve bunun pek azını ülkenin kalkınmasına yararlı verimli yatırımlara harcamaktadır. Peki, kalkınma hizmetinde kullanılabilecek bu gelir, nerelere akıtılmaktadır? Gelirin bir kısmı dış ülkelerde harcanmaktadır. CHP Genel Sekreter yardımcısı Prof. Besim Üstüner'in kabaca yaptığı hesaplara göre, karabarsada yılda 100 ilâ 110 milyon dolar civarında döviz alış — verişi olmaktadır. Bunun 40 ilâ 70 milyon dolar kadarı ithalât ve ihracatçılar, gerisi yurt dışındaki işçiler ile yabancı turistler tarafından sağlanmaktadır. 100 ilâ 110 milyon dolar karabarsa dövizin 40 milyon kadarı, mutlu azınlığın ithal malı kılık tüketim ihtiyacını karşılamakta kullanılmaktadır. Hayıl 30 ilâ 40 milyon dolar ise, dış ülkelere yatırılmaktadır. Ülkenin kalkınmasına pek az katkısı bulunan bir mutlu azınlık, gelirinin bir kısmını yabancı ülkelere yatırarak, Türkiye'nin kalkınmasına değil, zengin ülkelerin daha fazla kalkınmasına yardımcı olmaktadır. Amerikan Kongresine sunulan bir raporda, Güney Amerikalı zenginlerin dış yatırımlarının 10 ilâ 15 mil yar dolara ulaştığı hesaplanmıştır .Bu rakamların hayli gerisinde kalmakla birlikte, Türkiye'yi kalkındıracağı hayal edilen müteşebbisleri mizin 500 — 600 milyon dolar tutarında bir kaynağı dış ülkelere yatırdıklarını söylemek mübalağalı bir tahmin değildir.

«TÜKETİM» TOPLUMU MU. «YATIRIM» TOPLUMU MU?

Verimsiz faaliyetlerden sağlanan gelirin önemli bir kısmını dışarıdan gelen lüks tüketim mallarına harcayan ya da yabancı ülkelerde yaşayan mutlu azınlık, içerde de zengin Batı burjuvazisiyle tüketim yarışına girmiştir: Fabrikalara yatırılması gereken milyarlar, ithal malı eşya ile donatılmış milyonluk köşk ve villalara yatırılmaktadır. Kalkınma yolundaki bir ülke de milyonluk 50 bin villa, sıfır verimli 50 milyar lira yatırım demektir.

Villa saltanatını, otomobil israfı izlemekte dir. Son istatistikler, Türkiye'de 125 bin civarında otomobil bulunduğunu göstermektedir. Bir mühendisimizin yaptığı hesaplara göre, yedek parçası, yağı benzini vb. dahil, toplam ithalatımızın yüzde 28'ine yakın bir kısmı, kara yolu taşıtlarının ithal ihtiyaçlarına harcanmaktadır! Bir resmi istatistiğe göre, belediye sınırları dışında günde otobüsle taşınan yolcu sayısı 145 bin, otomobille taşınan yolcu sayısı 183 bindir! Otomobil, fakir bir ülkede otobüs ve trenin yerini almıştır! Fakir bir ülke için bu, akıl almaya cak bir lükstür.

MİLLİ GELİR OYUNLARI

Kaynaklarımızın kullanılması, önemli ölçüde, bu mutlu azınlığın harcamalarına göre belirlenmektedir. Mutlu azınlık harcamalarının sonucu bir lüks hizmetler kesimi, aşırı ölçüde gelişmektedir. İnsan gücü açısından, tarım teknik yeni, ustabaşı, makinist olabilecek kişiler, aşçı, hizmetçi, garson, bahçıvan, mürebbiye, özel şoför, vb. gibi faaliyetlere kaymaktadır. 1965 nüfus sayımına göre, Türkiye'de hizmetçilik, aşçılık gibi faaliyetlerde çalışanların sayısı 225 bini bulmaktadır!

Gece kulüpleri, lüks lokantalar, moda evleri, güzellik enstitüleri, sosyete klinikleri, lüks mobilye satıcıları, ayakkabıcıları, berberleri, mücevhercileri vb. çoğalmaktadır. Daha genel planda, banka şubeleri, ticaret evleri, benzin istasyonları aşırı ölçüde gelişmektedir.

Demek ki, kaynakların önemli kısmının bir mutlu azınlığın elinde toplanması yüzünden, yatırımlara aktarılacak fonlar, dış ülkelere ve lüks tüketime gitmektedir. Fabrikalar kurmakta kullanılabilecek çimento, demir vb. köşkler, villalar ve eğlence yerleri inşasına kaymaktadır. İşgücü, ekonomik açıdan parazit nitelikteki lüks hizmetler kesiminde israf edilmektedir.

Bu şartlarda, erişildiği iddia edilen yüzde 7 kalkınma hızı, aldatıcı olmaktadır. Zira bu hız, tarım ve sanayide üretimi hızla arttırmaktan çok, hizmetler kesimindeki aşırı gelişmelerle sağlanmaktadır. Tarım üretimi, yıllardır yerinde saymaktadır. Sanayi, plân hedeflerinin gerisinde kalmaktadır. Ama plân hedeflerine aykırı olarak, hizmetler kesimindeki aşırı gelişme yüzünden, yüzde 7 hıza ulaşıldığı ileri sürülmektedir. Örneğin hizmetçi, aşçı vb. sayısı 100 bin arttığı takdirde, milli gelir milyar liraya yakın artış göstermektedir. Sanayi ve tarımda, yani maddi üretimde bir büyümeye dayanmayan böyle bir gelişmenin, sıhhatsiz bir gelişme olduğu ve ileride kalkınmayı baltalayacağı açıktır. Nitekim Bütçe müzakerelerinde, yüzde 7 kalkınma hızı iddialarına rağmen, geçen yıkı kalkınma hızının yüzde 3 civarında kaldığı belirtilmiştir

KÖKÜ DIŞARDA BİR LÜKS TÜKETİM SANAYİİ

Kurulan sanayi de, çok büyük ölçüde dışa bağlı bir lüks tüketim sanayiidir. Prof. Haydar Kazgan'ın hesabına göre, sanayiin yarısı 1 milyon kişiye hitap etmektedir. Ve bu sanayi, ham maddesi, yedek parçası, teknik bilgisi, makina ve teçhizatı ile dışa bağlıdır. Ayrıntıları na girmeden, bir ufak rakam, durumu belirtmeye yeterlidir: Kalkınma Planı 1968 Programında ki rakamlara göre, imâlat sanayiinin cârî ithalât ihtiyacı, 5 milyar 579 milyon liradır. Türkiye'nin toplam ihracatı ise 4 milyar 410 milyon liradır Demek ki, yalnız imâlat sanayiinin cârî ithal ihtiyacı, bütün ihracatımızı aşmakta bulunan bu sanayiin ithal ihtiyacı, en muhafazakâr hesaplarla 7 milyarı geçmiştir

Yabancı sermaye, genellikle, montaj ,ilâç sanayii vb. gibi dışa bağlı alanlara ve gıda sana yiine gelmiştir

Özel kesimin 540 milyon lira ciro ile başta gelen ve 1932 — 1962 kâr toplamı 140 milyon lira olan Vita — Sana imâlâtçısı Ünilever Şirketi, yabancı sermaye egemenliğindedir. Turyağ, keza Alman Henkel firmasıyla ortaktır. Taris'in kolayca başarabileceği margarin imâlâtında ya bancı sermayenin anlamsızlığı ortadadır. Türkiye'nin pekâlâ başardığı bira ve sigara sanayii dahi yabancı sermayeye açılmaktadır.

2 milyar lira cirosu olan ilâç sanayiine ve otomontaj sanayiine, kısaca bir göz atmak, kurulan sanayiin niteliğini göstermeye yeterlidir. Meclis Araştırma Komisyonunda verilen bilgilere göre, üretimin yarıdan fazlasını yabancı firmaların gerçekleştirdiği bu iş kolunda, 1967 yılında ham madde ve teknik bilgi olarak 30 milyon dolar ödenmiştir. İlâç aktif maddesinin yüzde 98'i ithalâta dayanmaktadır. Yabancı firmalar, dışarıdaki ana firmadan getirttikleri ham maddelerin fiyatını yüksek göstererek, görünme yen büyük bir kâr sağlamaktadırlar. Maliye Teftiş Kurulu Raporunda belirtildiği üzere, 1963 — 1966 döneminde yabancı sermayeli firmalar, ham madde ithal fiyatlarını yüksek göstererek 19,8 milyon lira döviz kaybına sebebiyet vermişler dir. Bu sanayi kolunda araştırma yoktur. Yerli firmalar da, patent, royalty gibi haklar ödeyerek yabancı firmaların ilâçlarını imal etmekte dir. Dış macunu, kuvvet şurubu ve çocuk maması gibi harcıâlem şeyler için dahi royalty ödenmektedir.

İlâç sanayii, ithal malı ham maddenin önemli bir işleme uğramadan ambalajlanıp satışına dayanmaktadır. Meclis Araştırma Komisyonu, iş kolunda çalışan 6030 kişinin yüzde 25'nin satış personeli olduğunu tesbit etmiştir. Kalifiye, yarı — kalifiye işçi sayısı 1433 kişi, sa tış personeli ise 1496 kişidir! Demek ki, ilâç sanayii imalattan çok satışla ilgilidir. Büyük emek ile yetişen doktorların, ilâç satıcılığında kullanılması ayrı bir israftır.

Yapılan hesaplara göre, 100 liralık ilâçta 25 lira aktif ve yabancı maddeye, 10 lira işçilik ve enerjiye gitmektedir. Geriye kalan 65 lira, ambalaj, propaganda, idari personel, amortisman vb. giderlerdir.

OTOMONTAJ SANAYİİ

Otomontaj sanayii, 1956 yılından itibaren gelişmeye başlamıştır. Traktör ve triportör imal eden firmalar da hesaba katılırsa, bu alan da 27 firma faaliyet göstermektedir! Bu iş kolu, yabancı sermayenin geniş ölçüde girdiği bir alandır. Fakat içlerinde bir hayli yüzde 100 yerli sermayeli kuruluş vardır. Örneğin, Otoyol (Fiat — Bussing), Otosan (Ford), Genoto (Bedford) yüzde 100 yerli sermayelidir, ama tamamen yabancı firmalara bağımlıdır. Bağlı bulundukları yabancı firmadan ithal ettikleri motör, şanzıman, ön dingil düzeni, differansiyel, kardan şaftları, fren aksamı gibi bellibaşlı parçaların montajını yapmaktadırlar. Sanayiin yüzde 50'nin üstünde döviz tasarrufu iddiaları iâf ta kalmaktadır. Bir makina mühendisimizin yaptığı hesaplara göre, bir kamyon imali 3 bin dolar ithalâtı gerektirmektedir. Kamyon ithalâtına 9 milyon dolar döviz tahsis edilmektedir. Bu hesapla yılda 3 bin kamyon imali gerekirken, imalât 10 bini aşmaktadır. Gerekli parçalar listesinden ve çeşitli yollardan sağlanmaktadır. Bu alanda, bütün iddialara rağmen, ciddi bir yan sanayii gelişmiş değildir. Amortisör, buji, lâstik gibi yan sanayiler de geniş ölçüde ithalâta dayanmaktadır.

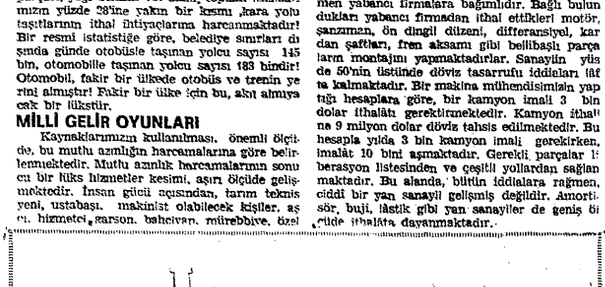

Milli gelirin yüzde 33'üne el koyan mutlu azınlık, bu muazzam payı yatırımlarda kullanacağı yerde, ya yurt dışına aktarıyor ya da lüks villalar ve son model otomobillerle israf ediyor.

Otekı birçok alanda da durum farklı değildir. Dışa bağlı hafif bir tüketim sanayii kurulmuştur. Gerçek bir sanayiin temelini teşkil eden makina imâlât sanayiinde planın öngördüğü yatırımların ancak yüzde 18'i gerçekleştirilebilmiştir! Bir planlama raporuna göre, 1967 yılında makina teçhizat ihtiyacının 4 milyar 452 milyon liralık kısmı ithalâtla karşılanmıştır. Yerli üretim 1 milyar 444 milyondur. Toplam arzda yerli üretim payı yüzde 24'tür. Ne var ki, yerli imalâtın da yüzde 40'a yakın kısmı ithalâta dayanmaktadır. Bu hesapla, makina ve imalât sanayiinde, yerli imalât yüzde 15 civarında kalmaktadır. Bunun anlamı, Türkiye'de bir makina sanayiinin bulunmadığıdır. Makina ihtiyacının yüzde 85'ini dışarıdan karşılayan bir ülkede sanayiin varlığından söz edilemiyeceği açıktır.

MİLYARLIK İSRAFLAR

Herşeyi ile dışarıya bağlı bu gecekondu sanayi, israflı ve anarşik bir gelişme içindedir. Büyük bir atıl kapasite mevcuttur. Kalkınma Planında verilen bilgilere göre, yünlü kumaş sanayii yüzde 35 — 40 kapasite ile çalışmakta dır. Bu oran lâstik konfeksiyonda yüzde 20, plastik işlemede yüzde 35 — 40'tır. Konserve sanayiinde atıl yatan kapasite yüzde 58'dir. Ama Koç — Migros — Şeker Fabrikaları ortaklığından sonra Eczacıbaşı, Ünilever — Şeker Fabrikaları ortaklığı, Deva — Devsan vb. bu alana yönelmektedir. İlâç sanayiinde, montaj sanayiinde büyük bir atıl kapasite yatmaktadır. Örneğin montaj talimatı uyarınca, döviz tahsisi ancak bilmek için, saç işlemeye elverişli presler ithal edilmiştir. Bir tek pres, bütün sanayiin ihtiyacını rahatlıkla karşılayabilecek iken, her firma pres getirmektedir. Örneğin Genoto 2200 tonluk bir pres getirmiştir; pres, yüzde 1 kapasite ile kullanılmaktadır! Türkiye gibi fakir bir ülke için, bu büyük bir kaynak israfıdır. Bu arada belirtelim ki, devletin bir enerji, bir karayolu politikası olmayışı da büyük israflara yol açmaktadır. Yabancı petrol şirketlerinin de basıkısıyla, ithal malı ham petrole dayanan bir enerji politikasına yönelinmiştir. Linyit kaynakları atıl yatarken, fuel — oil ile çalışan elektrik santralleri kurulmaktadır. Demiryollarına mâl varlar yatırılmıştır, ama karayolu ulaşımı için bir koordinasyona dayanmadan anarşik biçim de geliştirildiğinden, milyarlarca demiryolu yatırımı atıl kalmıştır. DDY yılda 700 milyon lira zarar etmektedir. Pek az dövize ihtiyaç gösteren demiryolları perişanlığa terkedilirken, ithalâtımızın yüzde 28 kadarını yutan karayolu taşımacılığı teşvik edilmiştir. Böylece, milyarlar sokağa atılmıştır. Mimarlar Odasının gözler önüne serdiği «Boğaz Köprüsü tuzağı» bu tip başka bir israf örneğidir.

GELİŞEN BİR İŞ KOLU : REKLÂMCILIK

Dışa bağlı israflı bir gelişme içinde bulunan sanayi, tekelci kârlarla çalışmaktadır.. Yüzde 50'nin, hatta yüzde 100'ün üstünde kârlar olağandır. Arçelik bir yıl yüzde 100 oranında temettü dağıtarak rekor kırmıştır. Daha önce belirttiğimiz üzere, ay çiçeği yağını ya da ithal malı sabunu yağını basit bir işlemden geçirip satmaktan ibaret bir faaliyet gösteren Ünilever'in 1952 — 1962 kârı 140 milyondur. Yabancı otolâstik sanayiinin 1966 kârı 150 milyon liradır. İlâç sanayiinde yüzde 200 ilâ 300 oranında kâr sağlayan firmaların varlığı, Meclis Araştırma Komisyonunca tesbit edilmiştir.

Çeşitli nedenler arasında, bu aşırı kârlar yüzünden , sanayiin fiyatları çok yüksektir. DPT araştırmasına göre, Almanya'da kamyon lastiği 273 lira, Türkiye'de 995 liradır. Batı mallarıyle iç yerli mamulleri çoğu arasında 2 ilâ 3 kat fark vardır. Montajcı Nejat Verdi'nin sözleriyle, «Tür sanayii bir ser sanayiidir. Yâni özel şartlar içinde çiçek gibi gelişir. Açık havaya çıkınca büyümesi durur.»

Birçok alanda, fazla sayıda firma ve atıl kapasite olduğu halde, rekabet, fiyat indirme yoluyla olmamaktadır. Rekabet, kredili satışlar ve reklâm yoluyla yürütülmektedir, 65 ilâ 85 bin lira fiyatla fabrikadan çıkan kamyon, taksitle satış üzerine kullanıcıya 110 ilâ 150 bin liraya mal olmaktadır. Bankalar, tüketicinin sırtından böylece büyük paylar almaktadırlar.

Reklâmcılık mühiş gelişmiştir. Ekonomik açıdan verimsiz bir faaliyet olan reklâmcılık ta 150'den fazla firma çalışmaktadır. Basın İlân Kurumu kanalıyla yürütülen devlet teşebbüsleri reklâmlarının dışında, özel reklâm hizmeti yapan dev kuruluşlar ortaya çıkmıştır. İlâncılık reklâm şirketinin 1969 cirosu 28 milyon, Yeni Ajans'ın 22 milyon, Reklâmcılık ve Manajans'ın ise 14'er milyon liradır. 1968 yılı özel reklâm gelirleri 245 milyon liradır. 1969 yılında bu rakam daha çok yükselmiştir. Yalnız Hürriyet gazetesinin özel reklâmları 1968 yılında 40 milyon lira iken, 55 milyon liraya, Milliyet gazetesinin 15 milyon lira iken 23 milyon liraya çıkmıştır. Ünilever tek başına 10 milyon liranın üstünde reklâm yapmaktadır. Milyonun üstünde reklâm veren firmaların sayısı büyük ölçüde artmıştır. Ekonomik açıdan verimi sıfır olan reklâmcılık alanı, bir sürü insanı verimsiz bir faaliyete yönelmenin yanı sıra, basın özgürlüğünü de tehdit etmektedir. Basın, reklâm veren firmaların düdüğünü çalmakta, hiç değilse bu gecekondu sanayiin gerçek yüzünü kamuoyuna duyurmaktan kaçınmaktadır.

Özetlersek, kaynakların üçte birine yakın kısmının bir mutlu azınlığın elinde toplanması, kalkınmayı engellemekte ve kaynakların gelişmiş ölçüde israfına yol açmaktadır. Bu aynı zamanda sosyal adalete de aykırı bir durumdur. Geçmiş yüzyıllarda Batı'da, gelir dağılışındaki büyük adaletsizlik, yatırımcı, müteşebbis bir kapitalist sınıf yarattığı için, kalkınmaya hayli yararlı olmuştur. Türkiye'de ise, gelir dağılışındaki adaletsizlik, hem sosyal adalete aykırı dır. hem de kalkınmayı engellemektedir. Gelir dağılışındaki adaletsizliği kaldırmaya yönelmiş bir politika, hem kalkınma, hem de sosyal adalet açısından gereklidir. Sosyal adalet ve kalkınma gereklerinin bu anlamda çatışmayıp birleşmesi, mutlu bir durumdur.

KALKINMA YOLU

Şimdiye kadar belirtmeye çalıştık ki, kaynaklar kötü dağıldığı ve kötü kullanıldığı için Türkiye kalkınamamaktadır. Milli gelirin yüz de 33'üne yakın kısmını alan bir mutlu azınlık, yüzde 7 ilâ 8 oranında, kalkınmaya katkısı pek az olan verimsiz alanlara yatırım yapmakta ve gerisini kalkınmayı engelleyici lüks tüketime gömmektedir. Bu kötü kaynak dağılımı ve kullanımı devam ettiği sürece, Türkiye'nin kalkınması hayaldır. Şimdiden bu kalkınma yolu, bir çıkmaza saplanmıştır.

Kalkınabilmek için, milli gelirin bir mutlu azınlık elinde israf edilen kısmı, topluma mal edilmelidir. Yüzde 33'ün, milli gelire oranla yüz de 20 kadar bir kısmı, yatırımlarda kullanılmak üzere toplumа mal edilebilse, Türkiye'nin yatırım hacmi — kamu yatırımları da hesaba katılınca — büyük bir sıçrama yaparak milli gelirin yüzde 30'una ulaşabilecektir. Hâlen üç birim ya tırımla bir birim milli gelir artışı sağlanmaktadır. Kaynakların rasyonel kullanılmasıyla, bu oranın düşürülmesi ve yüzde 30 yatırım hacmiyle yüzde 12'nin üstünde — hiç değilse uzun bir süre — devamlı bir kalkınma hızı gerçekleştirilmesi mümkündür. Yüzde 10 bir kalkınma hızıyla milli gelir, 20 yılda 6,5 kat, yüzde 15 bir kalkınma hızıyla 16 kat artar. Bu, 20 yılda fakirlik çemberini kırmak ve azgelişmişlikten kurtulup modern bir sanayi toplumu olmak demektir.

Milli gelirin israf edilen bu yüzde 33'lük kısmı, toplumа nasıl malcdilecektir? Bunun cevabı tektir: Millileştirmeler yoluyla. Dış ticaret, banka, sigorta, montajcı sanayi ve spekülasyon kazançları, millileştirmeler yoluyla toplumа mal edilmelidir. Vergilendirme yoluyla, bu kazançlara rın toplumа kazandırılması, çok çeşitli denemelerin gösterdiği üzere, bir nayaldır ve insanın sol kulağını sağ eliyle göstermeye kalkışması nın hiçbir rasyonel nedeni yoktur.

Devlet ticaret yapar mı, deniyor. Devlet bu gün, özellikle tarım kesiminde geniş ölçüde iç ve dış ticaret faaliyetlerine karışmaktadır. Yalnız bu ticarî müdahele, bir ölçüde küçük üreticiyi korumakla birlikte, büyük ticarî çıkarları kollamaktadır. Söz konusu olan, devletin zorunlu olarak girıştiği iç ve dış ticaret faaliyetini, büyük tüccar ve tefeci çıkarlarını tamamen tasfiye ederek, küçük üretici çıkarları ve kalkınma gerekleri uğruna kullanmasıdır. Bu nedenle, hiç değilse, ihracata yönelmiş tarım ürünleri nin iç ve dış alım — satım tekeli devlet kuruluş larına tanınmalıdır. Devlet teşebbüslerinin memento, demir vb. gibi büyük karaborsa kazançlarına yol açan satışları, devlet eliyle yapılmalıdır. Bir an önce kalkınmak isteyen bir ülkenin devleti, bir avuç sömürücünün kalkınmayı engellemesine ve halk kitlelerini sefalet şartlarına mahkûm etmesine son vermek istiyorsa, geniş ölçüde büyük iç ve dış ticaret faaliyetine girmek zorundadır.

Sosyal adalet, kalkınma ve rasyonel bir işbölümü gereklerine aykırı olarak kaynakların spekülatif faliyetlere kaymasını engellemek için, arsalar kamulaştırılmalı ve lüks mesken inşaatı geniş ölçüde sınırlandırılmalıdır.

Büyük arazi sahiplerinin bugün israf edilen kazançları, köklü bir toprak reformu ile toplumа mal edilmelidir. Büyük arazilerin, toprak siz köylüye paylaştırılmasıyla yetinilmesi, kalkınma açısından yeterli değildir. Cüce mülkiyete dayanan Türk tarımında bir yandan modernleşmeyi gerçekleştirmek ve üretimi arttırmak, öte yandan da büyük arazi sahiplerinin israfçı tüketimlerinin kalkınmaya yönelebilmesini sağlamak için modern büyük kooperatif çiftliklerin kurulması zorunludur Bu, dünyanın en zor işlerinden biridir, fakat Türk kalkınmasının vazgeçilmez bir gereğidir

(Sonu S. 3'de)